Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 11 АПРЕЛЬ, 1981 ШУ. ● № 44 (6334). ● Мах 2 кепиг.

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъеш

«Грознефтеоргсинтез» производствении объединене производственно - товарни контора йиълагIча цеха коллектив укх тIеххьарча шеранна цу предприяте цехашта юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалха латташ хьайоагIарех я. Деррига технико - экономически хьокхамий хьалхарча квартала план дикка тIеххоачашъяьй цо. Уж толамаш доахата дизза дакъа а лоацаш, даим яхье хьалха латташ бола болхлой итташ ба цехе. Царех цаI я кислородни компрессорий машинист, коммунистически къахьегама ударник Ковалева Наталья.

СУРТА ТIА: машинист Н. Ковалева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

РАПС ЧУЭЦА ЙОЛАЯЬЙ

Соахка гурахьа йиъ бIаь гектара тIа рапс дIайийра Сунженска района Ленина цIерагIча колхозе. Цунах ткъо гектара тIа яр — фуна, 130 — силоса, 80 — баьцций витаминийн хьоаре, йиеар хьайбашта мошача доакъаре лаьрхIа.

Мошача доакъара укх деношка хьакха йолалый рапс. Из болх беш ва механизатор Эльгунаев ИбраьхIим. Дийнахьара норма 120—130 процент кхоачашъю цо. ХIаьта хIанале из буц хьекхай дукха хIама ца эшаш 40 гектара тIара.

Моша доакъар кхай тIара ферме дIакхухьаш ба механизатораш Мустапаев Рамзан, Яхьъяев Мохьмад, Шовхалов Сайд-Ахьмад. Валха нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха а вац царна юкъе. ХIаьта къаьстта овсаре болх бу Шовхалов Сайд-Ахьмада. Дийнахьара нормаш дикка тIеххоачашъю цо.

Сов моша я рапс. Довхача шIаьхха дукха сача зе де тарлу цо. Цудухьа хIана чала эеш кIеанг-кIеанг лу из. Рапсаца уж кхоабаргда гурахьа дIайийна кхыйола культураш: мукх, рожь, люцерна хьоихарг хилалца — итт-шийтта дийнахьа.

Рапс чуерзаяь мукъадаьнача 260 гектара тIа индустриальни технологех ялата хьанкIаш кхоергья. Рапс чуэцаше а хьанкIаш дIаера лаьтта кийчду механизатораша, деза макхаш доахаш, культиваци еш.

Яхье баьннаб

КПСС XXVI съезда решенеш кхоачаш а еш «Хlара балха дийнахьа — хьадер дукхагIа хилийта!» яхача девизагIа шерра социалистически яхь йоаржаьй «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша. Яхь кхетамца вIаштIехьлакхарах, керда техникен технологи производства юкъехувларах деррига технико - экономически хьокхамий укх шера хьалхарча квартали план толаме кхоачашъяьй цар. ДIабахача кхаь бетта заданел совгIа маьхала яьккхай 45 эзар сом мах бола товарни продукци. ХIаьта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай 18 эзар сома маьхха валови продукци.

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхара шу технико-экономически хьокхамаш гоадара дакъе къаьстта дика ка йоалаш дIадоладьд опытни завода коллективо. Къахьегама овсарле лакхъяра кхаь бетта план 101 процент кхоачаш а еш, соахка укх хана хиначул 4.6 процент лакхъяьй из. Дуккъал из лакхъяра чотагIа хьаяьй планал совгIа ара мел хийца валови продукци. Заданел совгIа продукци маьхала яккхарах, бийдал, электроэнерги, металл, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дIабода мах лохбарах укх шера пачхьалкхена планал совгIа баь пайда 17 эзар сом да.

ДIадахача шера а укх шера шин бетта а даьхача толамий итогаш йича КПСС обкома, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома кхара кара тела ЦIе байракх а луш, яхье хьалхара моттиг хьожалый завода коллективана, иштта республиканско Сийлен улга тIа а яьккхай из. ДIахойодача хана а из деза совгIат кхычунга ца кхачийтара хьинар айдевна къахьегаш я из.

Масала укх шера хьалхарча квартала задани тIеххоачашъяьй мастераш Агамиров Валерий Суренович, Анпилогов Виктор Тимофеевич, Григорьева Александра Ивановна керте латтача токарий, радиоаппаратура регулировщикий смевай, Вихлянцев Валентин, Никитин Валентин Иванович, Бабичев Анатолий Дмитриевич, Ткаченко Раиса Герасимовна керте латтача токарий, монтажникий коммунистически къахьегама цIи лелаеш йолча бригадай коллективаша.

«ХIара балха дийнахьа — хьадор дукхагIа хилийта!», яха инициатива дIайолаьча деношка «ТIехдика продукци хьаю бригада» лха цIи яккхара йола керда форма юкъейовлаьый заводе. Овсаре къахьийга ца Iеш тIехдика мара продукци ца хилийта лерхI цу яхьа юкъеяхача бригадаша. ХIаьта хIара болхлочо «Дикала отличник» яха цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабу. Бригадерча берригача болхлошта из цIи еция чакхъьлча бригадана а лу «ТIехдика продукци хьаю бригада» яха сийлен цIи.

В. КОСТОЕВ.

УКХ ШЕРА 9 АПРЕЛЕ ШУРИЙ ФЕРМАША БАЬЧА БАЛХА ХЬОКХАМАШ ГОЙТАШ ЙОЛА СВОДКА

Районаш	ХIара Iаттагара дийнахьа яьккхар (кг): 1980 шера 9 апреле	1981 шера 9 апреле
Ачхой-Мартановски	4,0	4,8
Грозненски	5,1	6,2
Гудермесски	5,9	6,9
Малгобекски	3,8	4,5
Надтеречни	3,5	6,0
Назрановски	4,6	5,4
Наурски	4,9	7,0
Сунженски	3,8	5,5
Урус-Мартановски	4,7	4,8
Шалински	4,7	5,4
Шелковской	7,0	7,7
Республике гIоала	4,8	5,9

18 апреле—коммунистически субботник

РЕСПУБЛИКАНСКИ ШТАБЕ

9 апреле КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хилар Эррисоюзни ленински коммунистически субботника кийчо ярах ю чакхдакхаран хетаь республиканско штаба заседани.

Ленински коммунистически субботник чакхдаккхаро еш кийчоах дийцар жилищно-коммунальни боахама министра заместителя Г. Н. Шадуре, ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаева, Нохч - ГIалгIай транспортни управлени начальника Е. А. Надирова, Нохч - ГIалгIай АССР торговле министра Ф. В. Мирчева, республикански кхьарча кхачни управлене начальника М. С. Терехоева, роспотребсоюзе председатела заместитела В. В. Климова, Нохч - ГIалгIай гIишлош яро управлене парткома секретара В. Н. Емельянова.

Цар хоам бер шоай коллективаш къахьегама цIей чIоагIо хьинар айдаларца белгалдоаккхаргхиларах.

Штаба заседане иштта къамалаш дир Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председателя заместителя А. Н. Иванова, Нохч - ГIалгIай облсовпрофа председатела Г. Г. Олейникова, кхычар.

* * *

Эррисоюзни субботник долча дийнахьа Грозненски района «Молочный № 1» яхача совхоза.

Дангаев Рисанбекен Хусенов Махьмаден кулгалдеш йолча отрядий механизаторашa шийн бIаь гектара тIа силоса лаьрхIа йола хьанкIаш, бIаь гектара тIа суданка яха буц дIаюргья. ХIаьта макхаш доахаргда, культиваци ергья, кхыдола балхаш а дергда шоаш кходаьча доагорца техникага болх а байташ.

Ялх ферма я цу совхое. Царех пхи ферма я детташ дола доахан долаш. Совхоза доярнаца лерхI субботник долча дийнахьа бархI тонн шура яккха. Из хьалха йоаккхаш хинначул бархI бIаь килограмм дукхагIа я.

Цу дийнахьа болхлоша доаккхаргдола 690 сом ахча пятилетка фонде дIадала оттадаьд.

* * *

МагIалбикерча мехкдаьттахоша лаьрхIад 18-ча апреле коммунистически субботнике берригеша дакъа лаца а лакха овсарле йолаш хьинаре къахьега а.

Ленински коммунистически субботнике дакъа лоацаш хургва цхьа эзар совгIа мехкдаьттахо, — йоах «Малгобекнефть» НГДУ парткома секретара Ф. А. Албогачиевас. — Цу дийнахьа цар арахецаргйола продукци а кхоачашдергйола балхаш а 12600 сома маьхал да.

ЦхьайтталагIча пятилетка фонде дIалургда 500 сом ахча.

* * *

Укх шера 18-ча апреле хулача ленински коммунистически субботника лаьрхIа кийчо еш ба МагIалбикерча «Кавказ» совхоза къахьегамхой. Хьалххехьа болхлой собранешка белгалдаьхад совхоза бригадашка, фермашка, отделенешка дердола балхаш.

Субботнике дакъа лоацаш хургва 470 саг. Царех 250 саг шоаш балхаш деча моттигашка къахьегама вахте хургва. Юхебисараш моттигаш цIенъеш, товеш хургба.

Субботник долча дийнахьа 350 гектара тIа макхаш даха, 100 гектара тIа бIаьстан культураш дIае, 35 гектара тIара комсаш лаьттан кIалхара хьагучаяха, хьувнъам луча комсий 9 гектара тIа шпалера оттае, цхьа эзар совгIа га дIайогIа лаьрхIад совхоза болхлоша.

ЦхьайтталагIча пятилетка фонде 1260 сом дIачулургда совхоза къахьегамхоше.

А. ХАРСИЕВ.

* * *

— Коммунистически субботника кийчо яра штаб вIашагIъеллай тха фабрике. Из ди хьинарерча къахьегамца белгалдаккхара къахьегамхой тIахьехаш дола дукха лозунгаш, плакаташ хьалтехад, — дувц Назрановски трикотажни фабрика партийни организаце секретара Богатырева Золотхана.

Субботнике дакъа лоацаш 1200 гаргга саг хургва. Царех 650 саго болх бергба керттерча производстве: швейни закройни цехашка.

ХIара дийнахьа цу цехаша 10 эзар совгIа надели арахец. Бакъда, субботник долча дийнахьа 12 эзар совгIа надели арахеца лаьрхIад фабрика къахьегамхоша. ЦхьайтталагIча пятилетка фонде хьохадергда 700 сом ахча.

А. САГОВ.

КПСС ДЕЛЕГАЦИ КПЧ КУЛГАЛХОШЦА ВIАШАГIКХЕТАР

9 апреле Прагски Граде КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латта КПЧ XVI съезде ена КПСС делегаци вIашагIкхийттар Чехословаке Компарте кулгалхошца.

ВIашагIкхийттача дакъа лаьцар: КПЧ ЦК Генеральни секретара Густав Гусака, КПЧ ЦК Президиума членашеи членалла кандидаташеи, КПЧ ЦК секретараша Л. Штроугала, В. Биляка, А. Индрас, И. Кемпне, И. Ленарта, В. Гулас, П. Цолоткас, А. Капека, М. Якеша, М. Грушковича, М. Бене, И. Гавлин, Я. Гамана, Я. Фойтика, И. Йоледника; советски оагIонгахьара вIашагIкхийттача дакъа лаьцар: КПСС делегаце членаша КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата Э. А. Шеварднадзе, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова, КПСС ЦК членаша А. М. Александрова, А. П. Ботвина, В. К. Гусева, И. З. Соколова, хIаьта иштта КПСС ЦК Отдела заведующе ЦК члена Л. М. Замятина.

Нов. Л. И. Брежнева дег тIара даькъала бийцар хIетта хинача КПЧ ЦК Пленуме Центральни Комитета кулгалдара состава юкъе хержа чехословацки новкъостий.

Нов. Г. Гусана белгалдир КПЧ кулгалхоша а берригача чехословацки коммунисташа а нов. Л. И. Брежнев керте латтача КПСС делегаце КПЧ XVI съезде дакъа лацара а, боккха принципиальни лоархIам болча, цо цига даьча къамаьла а боккха мах беш хилар.

Цига корта а болаш вIаши хоамаш дир КПСС-и КПЧ-и, КПСС XXVI съезда а КПЧ XVI съезда а решенеш кхоачашъяра тIехьа беча балха лоархIамеча лостамех.

Л. И. Брежневен Г. Гусакен раьза а болаш белгалдир чакхъьлнача шинна а партей съездаша КПСС-и КПЧ-и уйлаши позицеши вIаши нийслуш йолга, СССР-и, ЧССР-и, советски а чехословацки а халкъашта юкъера вежарашха бола барт бохалургбоацаш хилар цIаькха а хьагойтталга.

Л. И. Брежнева Чехословаке берригача коммунисташка дIаделар дег тIара моарршал, дIахо къахьегама толамаш дахар ловш хилар дIанхайкадир. Шуи съезд, — аьлар Л. И. Брежнева, — из безам тIабодаш, къаьтта, принципиальни, корта бола къамаьл даь, самокритични, съезд я. Из, шеко йоацаш, партии халкъи оарцагIдахара боккха лоархIамболаш хургья.

Социалистически мехкаш 80 шерашка чуденнад массе а оагIорахьара низ болашагIа долаш. Из харцде йиш йоаца хIама да. ХIаьта тахан вайна хьалхашка латта декхараш а да хьалхарчарел цIенхаштагIа. Вай массане а керттера фронт — экономически. ХIаьта укхаза духьал отт производства эффективность айинза, доал дара балха боарам лакхбаьза, боахам дикагIа лелабе Iомадалаьза дарг ца хилар. Из, ала мегаргда, вай съездий юкъера вывод. Уж декхараш кхоачашдара тIаберзабе хила беза хIинзарча хьалашнара вай партей политически, идейно кхетама бохь а.

Дика да экономикана интенсификаци яра проблемаш вай цхьан позицеи тIара — вежарашха болча хIара мехко шийн производствении потенциалаш мимогга дукхагIа пайда эцара позицеи тIара къестаеш хилар а цуница цхьане производствении, Iилма - технически, кхыча доакъошка низаш вIашагIдеттаьш хилар а.

Къамаьл деш къаьстта уйла тIаьхийтар шин партеен пачхьалкхенен юкъера массе а оагIорахьара бувзамаш дIахо чIоагIдара. Белгалдир уж отношенеш чIоагIаеи йохалургйоацачеи кIийлен тIа дегIаухилга. Из кIийле — марксизма - ленинизман социалистически интернационализман принципаш. Шинна а оагIоно боккха мах бу КПСС-и КПЧ-и кулгалхошта юкъе эттача вежарашха долча доттагIлени вIаши тешам беинен йолча отношеней.

ОагIонаша белгалдир СССР-и ЧССР-и юкъера экономически Iилма - технически, царца энергетика санна долча лоархIамеча дакъе а, вIаши цхьана леладу гIулакхаш толаме дегIаухилга. Белгалдир шинна а оагIонна пайдане хилийтар духьа производствана кооперации специализаци, къаьстта машиностроене дакъе йизаяргйоацилга. ВIашагIкхийттача хиннараша уйла тIаьхийтар экономически социальни дегIаахара опыт вIаши Iомаяр лоархIамболаш хилара. Из де деза боахам лелабарен экономикана доал дарен социалистически практикерча дикагIа мел долчох пайда эцара духьа.

ВIаши хетар дийцар дунен тIарча актуальни проблемах. ОагIонаша хьахайтар дунен тIа оттача хьалах шоаш беш бола мах цхьатарра болга, хIаьта белгалдир кхохнам кIаьдбар чIоагIдара, реакцен империализман низий тийшача балхашта духьалъоттара юкъе социалистически содружества мехкаша хьош дола хьинаре дакъа къаьстта лоархIамболаш долга.

Нов. Гусана аьлар, ЧССР-о боккха мах а бу йиза хьал а лоац дунен халкъашта юкъера хьал унахцIенагIа хилийтара, герош хьаделга сихдара доазув оттадаре, машар чIоагIбара КПСС XXVI съезде нов. Л. И. Брежнева йоалаьча предложеней.

Къамаьла юкъе дакъа лаьцараша хьадда харцахьа лаьрхIар герзаш хьаделга сихдара дикала керда этап йоаржаяра, Европе а дунен тIа а этта стратегически цхьатарра хилар шоашта пайданерча оагIорахье толхаде, хувца гIерташ йола США-и НАТО кхыча мехкийи илаиаш. Белгалдир керда американски ракетно-ядерни герз дIаниййсдаро Европера хьал дикка чоалхане дерзадергхилари деррига европейски халкъий кхерамзленна цIенхаштта кхерам тIатоссаргхилари. ХIаьта цу халкъий безам бар кхыдар да: чIоагIа машар, сатийна вахари беркате вIаши пайдане дола гIуланхаш вIаши цхьана леладари. Цу хьалашка къаьстта актуальни я тIема кхоккам кIаьдбари Европера тIема хьакъехьа вIаши духхьала латтара боарам лохбари лерхIа хьадда гIулакхаш дара тIаерзаьь предложенеш.

ВIашагIкхетар чакхдаьлар дег тIарчи вежарашха долчеи хьален дийца деррига дешаш дизза вIаши кхетадеши.

(ТАСС).

Коллектив къона яле а...

Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхозерча комплексе бетташ бола шин бIаь етт а болаш, леладеш бархI бIаь совгIа хьайба да. Царна доал деш пхи доярка шин бежа Iуи мара вац. Из доал дукха долча доахана эша доал де доаркайн бежа Iуйи вIаштIехьдовл дукхагIдолча балхашта механизаци яь хиларо.

Детташ долча доахана Iул хIора кIира дукхагIа хул. Цунна юкъехувл укх шера дуккхьашка дахнаш дола къона доахан.

— КIезигагIа даIе а бетташ 400 етт хургба ер шу чакхдоалаш тха комплексе, — йоах цун начальника Джабраилов Мохьмад, — ХIаьта тIадоагIача шера ялх бIаь етт хургба оаха лелабеш.

Къона коллектив яле а дика къахьег цо шу доладелча денз. ХIара кхоабача Iаттагара шура яккхара хьалхарча квартала план март бутт боалалуш кхоачашйир. ХIаьта цхьоалагIа апрель хьатIакхоачаш 460 килограмм шура яьккхар, кхаь бетта план 330 йолаш.

«— Завод, ферма — из саго шийн вахара ханах кIезигагIа дале а кховлагIа дакъа доаккха цIа. Укхаза деррига а болх беча моттигара денз бытовкашкен столовешкен кхаччалца цун паргIато хургйолаш вай хане дIадеххача тайпара хила деза», аьлар Л. И. Брежнева КПСС XXVI съезде Отчетни доклад еш. Цунга хьежжа, наьха балхацара безам совбаккхара, цар къахьегама хьалаш вIаштIехьдахара хаддахза йоахко ю совхоза кулгалхоша, — йоах Джабраилов Мохьмада.

Совхоза администраци партийни организаци цхьана оттаьча мероприятешца хьежжа яхье хьалхалаттараш, хьаьнала къахьегараш белгалбоах ахчан совгIаташца, цар сийна арахец «Молния», комплекса коа айю къахьегама Сийлен байракх.

ЦIагIа эвачунца IалашбуI хьайбаш леладераш. Масала, царна тел ялат, доакъар, дахча, кIора, кхыдар. Цу деррига айбу наьха балхацара безам.

Бе-башха доацаш болх бераш, низ дIакхоччаше а шоай декхараш лерттIа кхоачаш ца дераш ловш бац коллективе. ХIаьта дика къахьега ловшие а опыт йоацандаь вIаштIехь ца доалараш та балха говзал караерзае новкъостал ду. Из бакъдеш цхьа масал доаладир Джабраилова.

— ХIара шин-кхаь бетта деттача доахана керда группа вIашагIкхетт комплексе, — йоах цо. — Цунна доал де керда доярка а эпаш хул. Цу гIулакхага хьежжа, доаханна Iунал де а механически уж деттача аппаратаца болх бе а хIинзае а къона мехкарий Iомабу оаха комплексе. Доахан группа лелаеча хIара доярка цхьаьца йоI Iомаю. Шаьххе цхьана йолаш кхьача доярнаша социалистически яхь а лелаю цар. Цу гIулакхо хьадечох бехктокхам айбу Iомалуш боагIачар а. Цхьаккха бахьан а доацаш, цхьа геттара лаьгIъялийтар йоккха шура ше Iомаеш йолчунда цхьан доярка, цун цIи яккха лоац сона, хIанз из дика болх беш йоландаь. Цхьабаьнда, цу хана комплекса толашагIа йолча доярка Даудова Аймане а кхычар а кхоачамбоацараш дIадаха новкъостал дар духьа тийна хьехамаш лерттIа кхоачашлаца цо, балха тIера ца хилара. Дош ира эттача, комплекса коллектива собране соцамагIа цунгара дIа а даьха Аймане дIаделар доахаш. КIира дьыча цар лу шура хьалха хиначул 54 килограмм дукхагIа а яр. ХIаьта гIалаташ дувлийташ хиннача доаркас ше харц хилар кхета а даь дехкеьыначул тIехьагIа юха дIаделар Аймане доахаш.

Дика хьехамаш я Даудова Аймани. Нахаца дег тIара, дикача хьехамца а эше гIулакхаца а моллагIчоа новкъостал де кийча хиларах сий лу цун коллективе. Болх бе хIанз цо Iомаеш я къона йоI Атабаева Зулаш. Шийн нана санна эоархI по Аймани. Доккхал ду из шийн хьехамча хиларах.

Дукха ха йоацаш мара снаяц комплексе Зулаш. ХIаьта цул хьалха Аймане болх бе Iомаяь Матаева Яха шийн къаьстта доахан группа хьа а няца къахьегаш я. ХIаьта дикагIа болча доярнел Мамсурова Жовжанал, Мешаева Малинал тIехьаоаш а яц.

Дийнахьа буса юкъера лаьрхIача кийс килограмм шура йоаккх цо хIана хIара кхоабача Iаттагара. Гуш да Аймане хьехам Яхас дика кхетабаьлга. Болх бе цо Iомаю цхьа йоI. Из я Матаева Зура.

— Хьай хьехамчаца Аймавеца ях лелае дига-м яц хьо? — хьаттача безаме еле а къежа Матаева Яхас аьлар:

— ХIанза-м кийча яц со. Цхьабаьнда, ах шу даьлча цо хIанз гойтача хьокхамашка кхача хьожаргья.

Боккха терках тIабохийт комплекса кулгалхоша кхои а беш доаньврах пайда эцара, рационага хьежжа доахан кхабара. Силос, сенаж, концентрировании доакъар тараза тIа эза а эзе мара лац. ХIаьта рационах хIара Iаттагара доагIа пхи килограмм чIа, наьал сенаж, пхийтта килограмм силос, ткъо — барда, яьнкхача хIара литр шурийна цхьаьца килограмм кхоачийташ концентрировани доакъар.

Из деррига цхьатарра лаьц хьайбашта. ДуккхагIа шура луча, дегIа ондагIа долча доаханна дукхагIа кхоачийт.

— Тха коллектива дIахо а хIанз санна овсаре къахьеге пачхьалкхенга шура йоккхара укх шера план сентябрь бутт чакхбоалаш кхоачашъе вIаштIехьдаргда. ХIаьта оаха низ дIакхоачар а дергда балха темпаш лох ца ялийтара, — аьлар Джабраилов Мохьмада юххера.

М. ХАМАТХАНОВ.

ПАРТЕ ВЕТЕРАНАШТА НОХЧ - ГIАЛГIАЯ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР Республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, къахьегамхошта коммунистически кхетам луча беркате болх барах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Гвозденский Андрей Автономовича — 1924 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Гершберг Михаил Фроймовича — 1927 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Живаева Пелагея Ивановна — 1931 шера марта бетта денз КПСС члена, пенсионеркана.

Коздубов Иван Максимовича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Сербин Михаил Степановича — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Синельников Григорий Акимовича — 1931 шера денз КПСС члена, «Грознефть» яхача производствении объединене военизировании вIашагIтехача отряда стрелока.

Сивольников Сергей Константиновича — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Соловьев Павел Андреевича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Синицин Александр Семеновича — 1931 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Сухоплюева Анна Михайловнана—1931 шера денз КПСС члена, пенсионеркана.

Цатурьян Самсон Аркадьевича — 1930 шера денз КПСС члена, пенсионера.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1981 шу, 9 апрель.

СОВЕТСКИ РАЙОНА «ЛЕНИНЕЦ» ЯХАЧА ГАЗЕТА НОХЧ-ГIАЛГIАЯ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Къахьегамхошта коммунистически кхетам луш, боахами культурен дегIайоалаяра декхараш кхоачашдара уж оарцагIбоахаш беркате болх барах а газета хьалхара номер араьнна 50 шу дизарца дувзадеина а Советски района «Ленинец» яхача газета Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1981 шу, 9 апрель.

Нов. У. Б. АЛИЕВНА «НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА ЗАСЛУЖЕННИ БОЛХЛО» ЯХА СИЙЛЕН ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Кепайоазон органашка дукхача шерашка беркате болх барахи къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха сийлен цIи лойла нов. **Алиев** Увайс Баудиновича — Советски района «Ленинец» яхача газета редактора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
1981 шу, 9 апрель.

КПСС XXVI СЪЕЗДА РЕШЕНЕШ КХОАЧАШЪЕШ

ДЕКХАРИЙ БЕХКТОКХАМ БОВЗАШ

КПСС XXVI съездо цIенкхъ а йиллургйоаца уйлаш дег чу йоссайир тхона, болхлошта — мехкдаьттахошта, къаьстта а съезде КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яьча Отчетни докладе положенешек выводашек. ТIехбаьнна боккхача лоархIамеча цу документа хIара мугIаро хьахьокх советски халкъа уйлаш дагалаттарашк, коталонаш йоахаш йола ленински идей бокха низ. Леонид Ильича доклад — из я дог урауттадеш йола вай вахара, къахьегама, коммунизм хьаьлар духьа, Лаьттан тIа машар хилийтар духьа лоаттабеча къовсама низ бола программа. Цо хIара къахьегамхочун дог оттийтар вай социалистически даймохк тоабар духьа, советски наькъ яраз бахьан долаш боарам боацаш чIоагIа къахьегарах КПСС ленински Центральни Комитета, Л. И. Брежневна доккха баркал ала. Цудухьа вай массане а цкъатарра дег тIара иъсабалъеш хьаллоац съезда решенеш.

Дика толамаш даьха съезда накъаьяхар тха «Старогрознефть» НГДУ. ДIаяха пятилетка хаьал хьалха, В. И. Ленин ваь 110 шу дузв деза ди хьатIаотташ кхоачашйир. Планал совгIа даьккхар 3,3 миллион тонн мехкдаьтта, планал совгIа маьхала яьккхар 43,2 миллион сома маьха продукци, 18,4 процент лакхйир къахьегама овсарле, болх бе йолаялийтар 83 керда скважина, хьайийллар мехкдаьтта доалла керда моттигаш.

Во дIайолаьлац оаха керда XI-гIа пятилетка а. КПСС XXVI съезда даха мадоагIгIара накъадахар духьа шерра йоаржаь хинна социалистически яхь бахьан долаш хаьал хьалха, укх шера 20 марта, кхоачашдир тIаьйца хинна социалистически декхараш. Из ди хьатIаотталехьа планал совгIа даьккхар 2100 тонн мехкдаьтта.

XI-ча пятилетке доккхийи човлхаьен декхараш латт тхона. «Старогрознефта» мехкдаьттахошта хьалхашка. Шера доаккха мехкдаьтта 4,5 миллион тонн хила деза де, хIаьта ихы цул кIеанг ца долийташ даха лерхI на цу пхиъ а шера, тIаккха из 2 миллион тонн дукхагIа хул X-ча пятилетнечул.

Цу гIулакхе дукха балхаш де деза керда моттигаш мехкдаьтта даха кийчъеш, мехкдаьтта даьхача къаьнача моттигашкарча оборудованием нефтегазосбора системашкен реконструкци еш, мехкдаьтта доаллача тIоаналка из дукхагIа телийтаргдола керда методаш юкъехкулаш, к. кх. дI. Цу хьалашке тхона, коммунисташта, хьалхашка латта декхараш — производства хIара участке партийни аьлияи чIоагIъяр, коммунистий авангарди лоархIам, партийнии паччахьалкхени дисциплина чIоагIъяра хьалхара цар бехктокхам айбар.

Цу тайпара болх чакхбаккхаза баргбоацилга хьахьокх тха НГДУ ца деша теркалдаизен дисареша, тха долаш долча кхоачамаша. ХIанз а дIадаьиадац къахьегама дисциплина телхалга, тайп-тайпарча организационни бахьанегIа сов дукха сайне латт скважинаш, къаьстта а кIоарга-насосни фондах яраш. Шера иштта йов 200—202 эзар сахьт ха, хIаьта из «IаьржачIа доцо» цхьа эзар тонн йовр хинна Iац.

Иштта хьа ца доаккхаш дукха мехкдаьтта дус геолого-технически мероприятеш чакх ца яхарахи скважинашта ший хаинахьа капитальни ремонт ца ярахи. Тхо тохадаларгIа эшаюлургйоаца халонаш а я тха балха тIа. Царех да тхо материально-технически во Iалашдар, кхоачам хилал транспорти спецтехникен тхона ца хьожаар, промыслашта тIадолха наькъаш во хилар, н. кх. дI.

КПСС XXVI съездо чIоагIдаьча «1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца а СССР экономически социальнии дегIайоалара кертерча лостамаш» тIа чIоагIа уйла тIайохийт советски халкъа хьал-торо тоияра. Цу дахъе «Старогрознефть» НГДУ социально дегIайоалара плана тIа оттадаьд, болхлой чуIеча моттигашца дикагIа Iалашбари цхьацайолча аварийна участкашка баха дезал чуховшабари духьа 83 эзар совгIа квадратни метр чуIе моттиг йола цIенош хьалделга. Ивинова городоке хьалъе лерхI 480 моттиг йола берий поликлиника, 140 моттиг йола берий беш, Маяковске городоке 243 моттиг йола общежити, коммунальни боахама объекташ: Маяковске городоке бани, нах бахача моттигашкара инженерни коммуникацеш, хIаьта иштта Солени бер чурчен Старн поселкерчен котельнешта реконструкци е, тхоей ниюана 45 квартира йола чуIе цIенаш цIенонии Каспийски форда йисте салоIа боан хьалъе лерхI. Кхача дикагIа кийчбари кхачан продуктанца дикагI Iалашбари духьа хьалъеш латт Iохайна хIама — дга 40 моттиг йола, заказаш дIайлу истол оттадле лаьрхIа йола столови.

НГДУ довнъий босешка лаьттан участкаш тел болхлошта коартоламн баьцадараши кхеде. XI-ча пятилетке дIахо лакхлургда алапи, къахьегама овсарле лакъяра гIо дергла цо. Иштта чакхаха лаьрхIад къахьегам лорабаран кхерамзлен техникацен, болхлой, къахьегама хьалаш тоадара тIаерзаль мероприятеш. Уж еррита мероприятеш чакхъяхаро йиш хулийтаргьи НГДУ къахьегамхой хьал-торо лакхъе, КПСС XXVI-ча съезда решенеш сийлахца кхоачашъе.

А. КЛИМАНОВ,
«Старогрознефть» НГДУ оператор.

Специалисташ шоай моттигашка хила беза

ЦхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера бIаьстан балхаш деш боахи республика къахьегамхой. КПСС XXVI съезда решенеша дегаш тIадаьха болх беш ба кхаш леладераш, механизатораш, хьайбаш леладераш. «Дувцаш дар да, машинех, удобренеех, доакъарех, лаьттаех пайда ийбара эффективность тIагIертта лакхъелгах, къаьстта мелиорировани дарий а айъеш, ерригача культурай хьувкъам лакхбелгах», аьннад XXVI съезде КПСС ЦК Отчетни доклад еш новкъоста Л. И. Брежнева.

Ер цу дIадоладелча дена юрта цахаддаш тIа-тIа дукхагIа хьакхуьш керда техника: ниа бола тракторш, ялат чуэца комбайнаш, доакъар кийчду машинаш, удобренеш. Цо, шеко йоацаш, йиш хулийтаргъя дерригa балхаш дикагIа йолча агротехнически ханашка чакхдаха. ХIаьта уж дерригa балхаш де дезараш ба специалисташ: агрономаш, механизатораш, кхаш леладераш. ХьалхагIа а санна, ерригача юртбоахама производстване довл даре керттера проблема йолаш дус специалистий кадраща болх белга. Из цIаьхха а къаьгга белгалдаьккхад 1981—1985 шерашка а 1990 шерага кхаччалца вай мохк дегIабоалабара Керттерча лостамаш тIа.

Лакха квалификаци йола специалисташ хIанз санна дукха цIаккха а хинабац вай республике. Масала, инженерех юкъара лаьрхIан дешар дийнн 80 эзар саг ва хьалкъа боахаме къахьегаш е иттлагIа пятилетка йолалуш ханнарел 12 эзар саг дукхагIа.

Нохч-ГIалгIайчен юрта боахаме болх беш ва 6 эзар агроном, зоотехник, ветеринарии лоря фельдшерн, юртбоахама механизации электрификаци яра инженери техники, гидромелиоратор. Укх тIеххьарча пхе шера уж специалисташ цкъан ахаззен дукхагIа хилар.

ДIадахача пхе шера Серноводскии Назрановскии юртбоахама техникумаша юкъерча звенон вуь эзар гаргга специалист кийчвaьа. Вайшта чIоагIа терно ю шерача профилах бола механизатораш кийчбара. Хоеш нахилара, уж кийчбу юрташкарча профессионально - техническа училищаша, боахамашкарча тайп-тайпарча курсашка, школашкен дешара комбинаташкен. Пхе шера ПТУша кийчваьча 57 эзар сагах хIара овзлагIа вар юртбоахаме къахьегаш ва.

Укх тIеххьарча шерашка юрта боахама квалифицированни болхлой кадраш кийчъяра планаш дикка тIеххоачашйой а колхозийи совхозийи хьашташ кхоачашдаьнад ала йиш яц. ХIанз а кIезига кийчбу механизаци яьча хьайбай комплексаштеи фермаштен эша нах, юртбоахама производствана электрификаци яра мастераш.

[illegible] совхозашкеи шоаш кийчъяьо шоашта эша кадраш. Масала, алхха 1980 шера керда говзалаш Iомайир 7,5 эзар сага.

Лакхерчеи юкъерчеи звенон кадраш кийчъеча дикка толам баьккхаб кайрига. Нагахьа санна 1975 шера 1000 сага 190 специалист кхоачаш хиннавале, хIанз 212 специалист кхоач. Совхозий отделенешта, колхозий бригадаштеи фермаштеи, механизированнии комплексии звеньяшта, ялат дIадувта, чуэцача, доакъар Iалашдеча отрядашта, массаза яхар санна специалисташ керте латт. Бакъда, дерригача боахамашка из гIулакх иштта латт ала йиш яц, специалисташ ца хилар бахьан долаш. Цудухьа юртбоахама производстве штатагIа хила боагIача специалисташта метте болх беш ба дипломаш йоаца практикаш.

Колхозашкеи совхозашкеи болх бе дIахьожабь специалисташ цигера дIаухаш дукха моттигаш хул. ХIаьта болаш бариш саготегIа ашэшача дIа-юха кийсбеча а цIейхашта гIалаташ дуалийт.

Дипломаш йолча аграрникаша болх ца бу моттиг лаха Iалаьвате хала да! Промышленносте, гIишлош еча, торговле, юрта боахама геттара газьи латтача дукхача кхычча учреждениешкеи организацешкеи къахьегаш ва кхо эзар гаргга е берригача дипломированни специалистех 40 процент гаргга бараш. Масала, хIанз промышленни предприятешкеи гIишлош еча организацешкеи болх беш ва 180 агроном, 200 зоотехник, ветеринарни лор, юртбоахама производства 600 совгIа инженерно-технически специалист.

Цунца цхьана колхозашкеи совхозашкеи дукха участкаш специалисташ боацаш я. Масала, республике хIанз эшаш ва 160 аграрник. «Скотпром», «Консерплодоовощ», «Чеченингушвино» объединеней цхьадолча боахамашка, Ножай-Юртовски района Х. Нурадилова цIерагIча колхозе, дукхача кхыча бовхамашка хьайбаш леладечен кхаш леладечен бригадиралла болх бе специалисташ эшаш ба.

Кердача пятилетке республика юртбоахама къахьегамхоша кхоачашде дезараш Iалаьмате доккхий декхараш да. ХIаьта царех вай лоархIадергдац массанахьа а массашта балхах кхеташ, лакха говзал йола специалисташ ца хилча. Специалистий знанеех кхетамца пайда эцара, уж дикагIча тайпара балхаш тIа дIа-юха кийсбара, цар эффективно къахьегилга вIаштIехьдаккхара, парте XXVI съезде решенеш кхоачашъяра уж овраштIбахара дахи йоахкa а терно а е еза партийни организацеша.

А. ТОЛУБАНОВ,
Нохч-ГIалгIай статуправлене начальника заместитель.

Тхьаь итт шу да «Красный молот» яхача завода сталелитейни цехе болх беш модельщица Элла Дмитриевна Клепикова йола. Лоаладаь металл чудоттара блокаш кийчъеш я из. Из чIоагIа бехктокхаме операци производства ветерана дика а цIена а чакхйоах, хIаьта дийнахьара норма хаддаза 130 процент а кхы дукхагIа а кхоачашъю.

СУРТА ТIА: хьалха латта модельщица Э. Д. Клепикова.

В. ДЗИСЯКА сурт.

Дош—аьннача

Грозненски района I-ча Мая цIерагIча колхоза шурий-товарни комплекса коллективо дош делладар паччахьалкхенга шура йохкара шии бетта плая КПСС XXVI-гIа съезд хьеллаш кхоачашъе. Цар шоай дош кхоачашдаьд. Шура яккхара а паччахьалкхенга йохкара а шии бетта плая кхоачашйир 17 феврале.

Съезда хьалхарча яхь хьнаре къахьийгар доярказа В. А. Беляковас, Т. У. Хадызовас, Г. Магомадовас, кхычар. Масала, опыт йолча доярнас В. А. Беляковас шии бетта плая 290 килограмм, социалистически декхарех 316 килограмм йолаш, хIара кховбача Iаттагара 444 килограмм шура яьккхар. Кхы дукха кIезигагIа дацар вокхар хьоахамаш а.

Иштта съезда хьалха нарка хиннача яхье доккхий толамаш а доахаш къахьийгар къона специалист Ш. Д. Алаев керте латтача № 3 йолча шурий-товарни ферма коллективо а. Планал совгIа 190 центнер, тIаьйца хиннача декхарел совгIа 50 центнер шура ехнар цо цу юкъагIа.

Съездо болх беча деношка шурий комплексе къахьегаш болча доярказа дош делар доахана хIара группагара денеш бусн 5 килограммал кIезигагIа йоацаш шура IотIатоха. ХIаьта З. Ахметханова, В. Белякова, Т. Хадызова, З. Овсянникова санна болча доярказа хIара группагара денеш бусн 7 — 8 килограмм шура яьккхар.

Партийни комитето хьайбаш леладечарна хаддаза хьалхадоах производстве йолча резервех дикагIа пайда эца безилга, продукце дикал лакхъе езилга. КПСС XXVI-ча съезда решенешта йоп а луш, колхоза хьайбаш леладечар дош деннад XI пятилетка плая 4 шера кхоачашъе. 1981 шера плая 27000 центнер йолаш 29430 центнер шура яккха лерхI колхоза хьайбаш леладераша, цох 26700 центнер паччахьалкхенга йохкаргья, плая 24500 центнер мара йоацача.

Съезда сийна доккхий социалистически декхараш тIаийцад доярказа Т. У. Хадызовас — хIара кховбача Iаттагара 1200 килограмм шура яккха. Э. М. Чеботаревас — 4000 килограмм, З. И. Овсянниковас — 4000 килограмм, В. И. Канатниковас — 3500 килограмм, А. Сатусвас — 3500 килограмм, иштта кхычар. Дукха ха я цу доаркаша тха колхозе хьинаре къахьега.

Уж доккхий социалистически декхараш кхоачашдаргхиларах тешаш да тхо. Цу гIулакха оаха шортта доакъар Iалашде лерхI. Хиш дехнаш мел долча лаьтташ тIа люцерна дIаюргья оаха, 800 гектара тIа дIаюргья ранеги цун смесашн, доакъар кийчдергдолаш кхо доакъара пех я.

Хьайбаш леладечарна юкъе шерра социалистически яхь йоаркалий. Балхаца бехам совбаккхара материальни а моральни а стимулаш оттаяьй. Араханача продукце дикалга а дукхалга а хьежжа совгIаташ тел. Хаддаза йоахо ю къахьегама дисциплина лорайра.

Парткомо боккха теркам тIалоаттабу хьайбаш леладечарна юкъе политико-кхетаза болх чакхбаккхара. ХIара денна лоашпа информацеш ю. Цига дувц чакхдаьннача дийнахьа хьайбаш леладераша мишта къахьийгар.

КIира цкъа — кхьарча дийнахьа — актуальни йолча темах лаьца пропагандисташа беседаш ю. ЦIей санна деэдеш чакхдоах хьайбаш леладерий денош. Укхаза бетта бъь болх бувц. Къахьегаме хьалхалаттачарна совгIаташ лу, лекцеш еш, художественни самодеятельноста доньаьшхоша концерташ хьохк.

Март бетта хиначa хьайбаш леладерий дийнахьа дакъа лоацаш яр агитпоезд. Парте райкомо хьожаь яйтача цу агитпоездаца бар кооператораш, медицински болхлой, быта а культура а балхахой. Нах хетташ дола товараш дохкар, медицински гIо доре, художественни самодеятельноста концерт хьехкар.

Иштта йоахко еш хилча хьайбаш леладерий а дикагIа къахьега дог доагIа 1981 шера цхьоалагIча квартала паччахьалкхенга шура йохкара план 11-ча марта кхоачашйир. Кхаь бетта планаца йохкa езар 435 тонн йолаш хьайбаш леладераша ехкай 572 тонн шура. Иштта тIа-тIа хьайбай продукци алсамйоахаш къахьега лерхI цхьайтталагIча пятилетке тха колхозоша.

Ф. СУХАЧЕВ,
Грозненски района I-ча Мая цIерагIча колхоза парткома секретарь.

СИЙ ДОЛА БОЛХЛО

Дийтта шу даьна кIаьнк волаш болабелар Бачев Султана къахьегама никъ. Тайп-тайпара балхаш деш къахьийгар массехк шера. ТIеххьара караерзайир механизатора професси. ХIанз из Грозненски района «Юбилейный» совхозе болх беш ва. Цу боахаме из вена итт шу да. Цу юкъа дика карверзаьлай механизатора профессиа.

БIаьсте хьатIаккхьачача эзба аьха хинна лаьтта нийсде кхай тIа аравеьхар из. Трактор тешаме тоаяр бахьан долаш хIанз овсаре бу цо из болх. Масала, норма 10 йолаш хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 20 — 22 гектар лаьтта нийсду цо планировщикаца.

Совхоза толашагIа болча трактористаца Вишневецки Иванацеи Ациев Султанацеи яхь лелаю цо. ХIаьта соахка план 800 хиннача 1600 гектар кIаьда оахам а дир.

Дика къахьегамхо хиларал совгIа къонабарий хьехамча а ва коммунист Бачаев. Механизаторий говзал караерзае гIо ду цо къонача трактористашта.

Аьхки ший трактора тIа догIан хьисапе хий детта установка а оттайийя болх бу Бачаев Султана баьцадарий кхай тIа.

Бачаев Султана сов раьза волаш из вийца валац кхоалагIча бригада бригадир Асиев Махьмуд.

— Хьаьнала къахьегамхо хиларал совгIа, из агитатор а ва. КПСС XXVI съезда материалаш ешаш цар маIан дизза ца кхетадеш хула механизатораш хаттар дара эттара хьалха дуина тIабохь. ХIаьта Султана, масалаш а кхувлаш, дика кхетадайт съезда решенеша яхаш дар, — йоах Махьмуда.

М. ГАДАЕВ.

ШЕРА 5000 МЕТР БУРУВ ТОХАРА

Иштта баьккхар толам

Шера пхи эзар метр бурув а тохаш, цхьан шерех ах шерен скважина йистейоаккхаргья аьнна старогрозненски бурувдеттараши дIадоладаь гIулакх Горячеводски бурув тохара балхий управлене хьалхарчарца хьаллаьцар буровой начальник Коньков Владимир Андреевич керте латтача № 11 йолча коллективо. Керда техникен технологии производствана юкъе а кхухьаш социалистически яхь кхетамца вIаштIехьаккхарах, бурув тохара сухал лакхъярах, балха хахах, бурув деттача остех биеза пайда ийбарах чIоагIа дика ца йоалаш къахьег лаьттан ченаш технараша. Шоаш тIаийца социалистически декхараш хаддаза тIеххоачашдеш болча цар дIадахача шера бархI беттеи тхьаь дийнахьеи 5000 метр бурув техар. Цу хаинанца иштта йоккха котало яьккхац Нохч-ГIалгIайчен бурувдеттараша.

Тохкама бурув а тохаш Червленски майда тIа лиэха йолайир № 11 йола скважина 1979 шера 23 декабре. ПроектагIа тоха дезаш дар 5300 метр бурув. Цхьа шун кхо бутти бизаб из яккха йолаль. ПроектагIа тоха деза бурув теха яьннай буровой коллектив. ЛаьрхIачул дукхагIа тхьаь иттех метр бурув тоха лерхI цо. ТIаккха скважина тохкаргья. Укх шера хьалхарча квартала план тIеххоачаш а еш, планал совгIа цо техад тхьаь метр бурув.

Сенах латт дукхача шерашка цу буровой коллективо башха - дика къахьегама толамаш дахара «къайле»? Массехк дешаца жоп дола лургдац цу хаттара. МолагIбола а толам баьккхар дукхача технологически организацианнии балхех тийша да. Бурув тохача лоадам боацаш лархIа йиш йолаш цхьаннхе хIама а дац.

Бурув тохилга хьовзам боацаш леладе йиш яц къахьегамен технологически дисциплина нийса ца лелайча, наькха къахьегам боагIача тайпара вIаштIехьа ца баьккхача. Миччa бесса аь а балха тIа мел йича дукхача бетташка итташ болча нахa хьийга къа зехьа дов тардy. Лоацца аьлча, бурувдеттараш лакха профессиональни говзал йолаш хила беза.

Масала, скважина 3500 метр кIоаргъеннача хана, авари хилар кхерам болаш моттиг кийсъелар. Шийтта метр дIоахал дола утяжеленни турба дакъа шийца а долаш оста цIаьхха скважина чу дисар. Скважинера оста а турба а хьалйоаккхача дакъа лоацаш яр ерригa бригада. Хинмар сихха фуд а хайна, цох бригадера хIаравар дIакхета а вь, аварийни балхаш дара план оттайр. Аварийни инструмент скважине Iочу а яийтa, катденнача остан турбан гартеш хьалтьккар. Авари ца хулийташ чакхбаьккхар бригада из атта боаца болх.

Бурув тохара балхий управлене запасной оатхалаш, материалаш бокъонца нийс а еш, дIаувттае эггара хьалха йолзенниар из бригада я. Бурувдеттараштa эшаш йола оатхал е материал миччa хана а дIаккхайдда хьазца йиш йолаш я укхаза. Балха ха кхоара йола йоикха резерв и из. Болх беш йола ха укхаза дIакхоачалаь 98 — 99 процентага. Лоацца аьлча, бурувдеттараштa тIехдина бурув тохара технологи ховш хиларах цар вIаштIехьдаьлар скважина йоаккхача хила тарлуш дола хьовзамаши аварии ца хулийташ из йистеянкха.

Къаьстта дика да буровой коллективa технико-экономически хьохкамаш. Цхьан станокаца бетта бурув тохара коммерчески сухал 537 метр я. Скважина лякха йолайича дена дIадаха шу чакхдалалехьа цо кходир 916 эзар сом, цох 201 эзар сом пайда бир химически реагенташ, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах.

Бригада коллективо доахача къахьегама толамий лард а хинна дIаэттад бурувдеттараш барт-цхьоагIо йолаш хилар, хаддаза дикагIйола балха методаш лехар, лаьттан ченаш технараш бовгI-боагIача дIаийсбар, гIонча долча балхашка дIайода ха мажота кIезиг а еш, цун чотигIа керттера балхаш кхоачашдар. Буровой вIаккха а ца соцаш болх беш хул.

Буровой коллективе къахьегаш ва 32 бурувдеттар, царех ялх саг коммунист ва. Царех дукхагIбараш йоккха опыт йола мастераш ба.

Мастераша, буровой начальника шоай коллектива болх тIа-тIа тоабара керттерча дакъе ког гIортолга еш бараш ба вахтай кулгалхой — буруадеттараш. Коллектива «дошо фонд» оал царех. ИшттбIарех ба бурувдеттараш Е. А. Ивахненко, Н. Ф. Николаев, Х. Фахрудинов. Уж ба сменай башка-дика кулгалхой, бурув тохара процесс вIаштIехьйоахараш. Шоай опыт, дикагIйола балха методаш кавьрша дIайовзийт цар къонабараштa. Уж берригаш а цкъа санна дукхаза белгалбаьхаб совгIаташца. Социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба бурувдеттарий гIончаш А. М. Махмудов, В. Н. Гончаренко, И. Исмаилов, Н. И. Стельмаченко, Н. Юсупов, В. Г. Степаненко, слесарь, «Знак Почета» яха орден лелаер М. Я. Плужков, слесарь, къахьегама ветеран Н. М. Шивцов, слесарь Ф. С. Лыченко, операторaш-коллектораш Т. К. Коростелева, Т. М. Ковалева, кхыбараш.

Вай республике тхьаьх бригада я шера 5 эзар метр бурув а тохаш 1,5 шера буровой йистехккхара. ТIеххьарча яхье дакъа лоацаш. Цу яхье эггара хьалха котало яьккхарех яр Старогрозненски бурув тохара балхий управленера Залялутдинов ТIахIир Кашафович керте латтача буровой коллектив. 336 дийнахьен бусн 5000 метр бурув тохарах дола рапорт делар цо. Цун опытах пайда а эцаш Червленни-11 яха скважина кхо а сихагIа йоккхара йола графие оттайир Горячеводски бурув тохара балхий управлене технологически служба. Буровой начальника Т. К. Залялутдинова кулгалдеча коллективал котъальяр Коньков Владимир Андреевич керте латтача буровой коллектив. Лаьхе белгал мадаккхара 8 беттеи 20 дийнахьен 5000 метр бурув техе яьлар из № 11 йола скважина йоаккхача. ХIана дуцца нийсбала гIерташ хьилар кхо ца деш къахьегаш ба шера 5 эзар метр бурув тохара йолча яхье баьина республикерa бурувдеттараш.

ИттлагIа пятилетка толаме кхоачашъярах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ еннай Горячеводски бурув тохара балхий управлене коллективана. Из толам боаккхача доккха дакъа даьнад Коньков Владимир Андреевич керте латтача буровой коллективо.

Э. СИЗОВА,
«Грознефть» производственни объединене НИС-а социалистически яхьа отдела начальник.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ САГА

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо иттлагIча пятилетка заданеш социалистически декхараш кхоачашдеча толамаш дахарах СССР орденаши медалаш еннай моттигерча промышленноста объединенеши, предприятеи балхлой, инженерно - технически балхахой, гIулакхерча накха группана. Царна юкъе Нохч - ГIалгIайчене гIолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Бакгиев Ахмед Сайд-Ахмедовича — «Дружба» яхача картонажни фабрика клейщика.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Анастратова Римма Сергеевнана — Нохч - ГIалгIай химзавода аппаратчицана.

Буденная Мария Евгеньевнана — производственни текстильно - галантерейни объединене швальщицана, гор. Грозный.

Улыбин Владимир Александровича — «Металлист» яхача завода слесара.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Абдулгазиева ПетIамата — производственни текстильно-галантерейни объединене швея-мотористкана, гор. Грозный.

Бексултанов Ибрана — производственни текстильно-галантерейни объединене вопкхагIйолча мастера гор. Грозный.

Тезриева Тамара Бексултановнана — художественни промыслай производственни объединене швея - мотористкана, гор. Грозный.

Эсерханов ХIарона — художественни промыслай производственни объединене гравера, гор. Грозный.

Эстоева Темарсолта Розайна — производственни текстильно - галантерейни объединене прессовщицана, гор. Грозный.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Верескина Валентина Афанасьевнана — производственни текстильно - галантерейни объединене резчицана.

Марьин Иван Федоровича — «Дружба» яхача картонажни фабрика болхлочоа.

Лаврешова Федосия Федоровнана — художественни промыслай производственни объединене разрисовщицана, гор. Грозный.

Мусаев ДIаьлудина — Нохч - ГIалгIай химзавода аппаратчика.

* * *

ИттлагIча пятилетка заданеши социалистически декхараши толамаш кхоачашдарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Дакъен доккхий совгIаташ деннад СССР медицински промышленноста Министерства объединеней, предприятеи, организацей болхлой, инженерно - технически балхахой, гIулакхерча наькха группана. Царна юкъе Нохч - ГIалгIайчене гIолла:

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН:

Кобелева Людмила Алексеевнана — Гудермесски медицински инструментий завода механо - сборочни балхий слесара.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Карпенко Галина Федоровнана — Гудермесски медицински инструментий завода товара - револьверщицана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Зоoев Юрий Николаевича — Гудермесски медицински инструментий завода слесара - инструментальщика.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Дутуева Усамата — Гудермесски медицински инструментий завода полировщицана.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо иттлагIча пятилетка заданеши социалистически декхараши кхоачашдеча толамаш дахарах СССР орденаши медалаши еннай СССР хьун, целлюлозно-бумажни промышленноста объединеней, предприятеи, организацеи балхлой, инженерно - технически балхахой группана. Царна юкъе Нохч - ГIалгIайчене гIолла:

КЪАХЬЕГАМА ЦIЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕН

Гальма Юрий Григорьевича — «Терек» яхача производственни объединене станочникий бригадира.

Семенченко Валентина Григорьевнана — КПСС Нохч - ГIалгIай обкома сектора заведующена.

Чуркина Зинаида Леонтьевнана — «Терек» яхача производственни объединене шлифовщикий бригадира.

Яшуркаев Салауди Исаевича — «Терек» яхача производственни объединене цеха начальника.

«ЗНАК ПОЧЕТА» ЯХА ОРДЕН

Вадуева Аймаиена — «Терек» яхача производственни объединене отделочникий бригадира.

Егорочкина Надежда Федоровнана — «Терек» яхача производственни объединене оператора.

Малаев Сайтмагомет Вахасевича — «Терек» яхача производственни объединене цеха начальника.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН II СТЕПЕНА ОРДЕН

Ажаева Мария Магомедовнана — «Терек» яхача производственни объединене мебела обойщикий бригадира.

КЪАХЬЕГАМА СИЙЛЕН III СТЕПЕНА ОРДЕН

Вуфреева Александра Федоровнана — «Терек» яхача производственни объединене отделочникий бригадира.

Душкин Нина Андрониковнана — «Терек» яхача производственни объединене отделочницана.

Ельмурзаева Малика Магомедовнана — «Терек» яхача производственни объединене станочницана.

«ЗА ТРУДОВУЮ ДОБЛЕСТЬ» ЯХА МЕДАЛЬ

Алексеева Евдокия Ильиничина — «Терек» яхача производственни объединене отделочницана.

Ильюшин Александр Константиновича — «Терек» яхача производственни объединене стеляра.

Пасиев Идрис Расуевича — «Терек» яхача производственни объединене рамщика.

«ЗА ТРУДОВОЕ ОТЛИЧИЕ» ЯХА МЕДАЛЬ

Буркаев Ваха Денисултановича — «Терек» яхача производственни объединене крана машиниста.

Исаева Зарийна — «Терек» яхача производственни объединене фанеровщицана.

Ковалева Лидия Васильевнана — «Терек» яхача производственни объединене шлифовщицана.

Пенькова Екатерина Ивановнана — «Терек» яхача производственни объединене фанеровщицана.

Скицына Мария Федоровнана — «Терек» яхача производственни объединене столяра.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиума указагIа иттлагIча пятилетке производствера къахьегама хьалашта кхерамзле Iалашъеча хьинаре болх барах СССР орденаши медалаши еннай СССР Министрий Советерча промышленносте кхерамзле йолаш болх байтара тIахьожам лоаттабаран лоамаи надзораи йолча Комитета организацей инженерно - технически балхахой группана. СовгIаташ деннараштa юкъе ва вай мехкахо а. СССР Госгортехнадзора Юкъерча - Кавказски управлене участкови инспектора **Волтин** Юрий Трофимовича еннай **«За трудовую доблесть»** яха медаль.

* * *

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо юртбоахама производствана авиационни гIулакхаш дара иттлагIча пятилетка заданеши социалистически декхараши хинал хьалха кхоачашдарах СССР орденаши медалаши еннай СССР граждански авиаце Министерства предприятейи организацейи балхахой группана. СовгIаташ деннараштa юкъе ба вай махкахой а. Авиационни техника **Сушко** Владимир Прокофьевича еннай Халкъий ДоттагIалла орден. Авиационни техника **Федорченко** Николай Никифоровича еннай Къахьегама Сийлен III степена орден. Авиационни звеной командира **Шелдыркин** Валерий Васильевича еннай «За трудовую доблесть» яха медаль, хIаьта самолета командира **Салтырмов** Хасан Велаловича — «За трудовое отличие» яха медаль.

* * *

ИттлагIча пятилетка заданеш толаме кхоачашъярах Дакъен доккхий совгIаташ деннад РСФСР довгора промышленности Министерства предприятейи организацейи дикагIболча болхлошта, инженерно - технически балхахошта, гIулакхерча наха. СовгIаташ деннараштa юкъе ва — «За трудовую доблесть» яха медаль еша Грозненски гортаксбыта автомобиля водитель **Ларсанов** Абдула Абдул - Межитович.

Кхоана—космонавтика Ди

Ю. А. Гагарин космосе вахача дийнахьа денз 20 шу дуз

Космонавтика Ди дезде доладаьд 1962 шера 9 апрелерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УказагIа дунен тIа эггара хьалха космосе саг вахар белгалдеш. Цул тIехьагIа дукха ха яьалехьа Дунен халкъашта юкъерча авиационни федераце решенегIа Дерригдунен авиацен космонавтикан ди хинна дIаэттад из Ди.

20 шу хьалха, 1961 шера 12 апреле, летчика- космонавта Ю. А. Гагарина лехкаш долча «Восток» яхача советски космически кема дунен тIа эггара хьалхара космически никъ баьб. Цхьан сага лаьрхIа хинначa «Востокагара» «Салют» яхача дукха нах тIахоаша йиш йолаш йолча комфортабельни орбитальни Iилма-тохкама комплексага кхаччалца, 108 минута Лаьттана гонахьа эггара хьалха баьча никъагара дукххача бетташка никъ барга кхаччалца, чоалхане йоацача спутникашкара чоалханеча космически аппараташка кхаччалца — ишта ба советски космонавтика хьабена никъ.

Аллха цхьан 1980 шера 110 космически аппарат сигала яхийтай СССР-е. Царна юкъе да «Союз», «Союз Т» яхача тайпара кемаш, «Прогресс» яха муль кхухьа автоматически кемаш, «Прогноз-8» яха автоматически станци.

Иттлагӏча пятилетка шерашка кийч а даь лехкаш долча космически кемашца 13-зза никъ белга чакхдаьккхад, кхоачашдаьд Iалаьмате боккхача боарамера Iилман тохкамаш, чакхьаькай дукха бIаьш эксперименташ.

Космосе никъ барах хьахиннараш ьводаши даймекха Iалмана боккха лоархIамболаш хIама да, мехка халкъа боахама экономически пайда болаш гIулакх да. Мехка халкъа боахам гидрометеорологически информацеца Iалашбара космически средствеех пайда эцалга шерлуш доагIа. Хьалха дIадахача шерашка а санна «Интеркосмос» яхача дукха ваIонаш йолча программага хьежжа Iилман бувзамаш эггара чIоагIагIа дегIадоагIа вежарашка долча социалистически мехкашца. Иштта дегIадоагIа вай мехко Индеца, Францеца, Швецеца, Австреца цхьана дIаи-юхен леладу гIулакхаш а.

Уккхазара дIадоладенад космонавтика истори.

СУРТА ТIА: Калугерча Мацара майда тIа латта К. Э. Циолковскена дегIа памятник. Скульптор — А. П. Файдыш-Кандиевский, архитектораш — М. О. Барщи А. Н. Колчинк.

С. БЕЛЯЕВОИ сурт.
ТАСС фотохроника.

СУРТА ТIА: СССР летчик-космонавт Юрий Алексеевич Гагарин.

ТАСС фотохроника.

МОСКВА. Вай мехка а дерригача дунен тIа а дезду кхоана эггара хьалха саг космосе вахача дийнахьа денз ткъо шу дизар. Из саг — советски гражданин, коммунист Гагарин Юрий Алексеевич ва.

Укх деношка СССР ВДНХ «Космос» яхача павильоне къаьстта дукха нах хул. Советски а доазол арахьара баькка а хьаьоний чIоагIа терким тIабохийташ хьеж «Восток» яхача эггара хьалха космосе саг ийца сигала дахача кема макетах эггара хьалхарча космонавта скафандрага, кхыйолча экспонаташка. Уккхаза иштта хьахьонхаш я эггара хьалхара советски «луноход», бетта тIара грунт а яхьаш юха лаьтте есса йола «Луна-24» яхача станце аппарат, вIашагIхетта йола «Салют», «Союз», «Прогресс».

СУРТА ТIА: «Космос» яхача павильоне.

В. СОЗИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕХКАШ ДОЛА КЕМАШ КОСМОСЕ ЛЕЛА—ТКЪО ШУ

Ткъаь шера дувцилга а йоацаш Iалаьмате боккха никъ баьб советски лехкаш йолча космонавтико: Юрий Алексеевич Гагарина духхьашхарча легендарни гонагара дукха бетташ доахача космически экспедицешка, цхьан сага тIаьагIа моттиг хиннача «Востокагара» кхо шуи ах шуи соагIа хана Лаьттана гонахьарча орбите къахьегаш йолча шолагIача яоахала чуйоагIача «Салют-6» яхача орбитальни станцега кхаччалца. Аллха чакхьаьнначa иттлагIча пятилетке орбита тIа яьккхар «Салют-5», «Салют-6» яха шиъ орбитальни станци, 21 «Союз» оала космически кема, 12 «Прогресс» яха автоматически грузовик, 185 дийнахьен буси Леонид Попови Валерий Рюмини сигала хинна рекордни никъ бар, хIаьта иштта социалистически мехкий космонавташа дакъа а лоацаш хинна дунен халкъашта юкъера норхI экспедици а юкъе йолаш йола массехк йIаьхача хана йола экспедици чакхьаьккхий.

«Восток» а, «Восход» а сигала яхийтачул тIехьагIа вай мехкарча никъ бара программа йIаьхача хинаьшта йола орбитальни станцеш хьаяраь ювзаенна проблемаш лламагIа къестаяра тIаерзаьй яр. Цу гIулакха эггара хьалха эшаш яр дукха гIулакхаш кхоачацдара йола лехка аппарат. Из хилар «Союзаш». Цу кема йиш хилийтар космически аппаратaш кулгалцен автоматически вIашагIдувзара а экипажаш орбитальни станцей бортaш тIа кхоачаяра а система шаьрьс. «Союз» яхача кема кIийлeн тIа ха а средствеш а геттара кIеаяга дIа а йохийташ хьадир «Прогресс» оалаш дола автоматически грузовой кема. ХIана вай таргагIертад орбитальни станцешта цахаддаш эксплуатаци елга вIашгIехьданкхара.

«Салют-6» яхача орбитальни станце шиъ вIашагIъювза узел хилар бахьан долаш керттера экипажаш тIанйе йиш а хIана автоматически кемайн кхы тIа а яхийтача экспедицейн. Кердача техникана отработка яра йола шии тайпара тохкамий стенд хиннай станцех, масала, тохкамий рейсаш еча хана «Союз Т» яхача кемасх хиннача бесса.

Къаьстта йIаьххача ханашка балхаш де лаьрхIа хиннача экипажаш а еш дукха эксперименташ ярок земаш дехарок йиш хилийтар советски Iилманхой теххане а теоретически хинна ца Iеш халкъа боахама дукххача доакъошта практически а лоархIаме бола массеки лостам белгалбаккха.

Шерра пайда нийбе болабаьб космически фотосуртех. Космически зондироване даннеех дуккхача шерашка деттaш латт мехкдаьттен газ йий хьоаш ранведочи скважинаш йоаха бурув, гучаьхаь лаьттан кIалхарча хин Iалаьмате йоанхий запасаш, лехай цхьайола руда доалла моттигаш. Iалаьмате бокха ба космонавтика лоархIам оксанаш доазача. Чкъарий Iулаш, цхьан моттигера шолагIча а ухаш, дани лелаш да ,хIаьта космосера деча земаша гIо дергда эффектно чкъарий лувцара. Докха гIо ду чкъарий лувцараша «Салют-6» яхача станце экипажо. Масала, специалисташта хетачох, кховлагIча керттерча экспедице халкъа боахама цу дакъа даьча балхаша сино економически эффект 14 миллион сома маькха яр, йиълагIча экспедице баь болх кхоаза тIех лоархIамболаш ба.

Вахаро хьахьекхад, экипажий космосе практически моллагIа болх бе йиш хилар. Цудухьа ба дуккхагIа боза Iилманхойн тохкамхойн программашта вланирование еш станце борта тIарча сага лоархIам лакхбича баhъахьа хеташ. Цунца цхьана управление цхьайола процессаш автоматизаци е йиш йолаш а е сгаш а я. Махулла дукхагIа ха мукъаяккха ела космонавташта творчески балхаш дара. ХIаьта вай из дерг а де автоматизаце средствеши вычислительни техникей дегIаярга хьежжа.

«Салют-6» оалача станце тIа оттаьй 50 цIи йола аппаратураш. Цар ерригеей дозал цхьан тоннали ах тоннали тIех да. Цу дерригие а чIоагIа шерью экипажий тохкамий торонаш. Станце борта тIа, масала, шеррача фронтагIа йоаркальар «Сплав», «Кристалл», «Испаритель», «Лотос» оалача установкаш тIа еш йола технологически эксперименташ. Эксперименташ яро кIаьта хьегойтар, цхьан ца тардаларо технологашта чIоагIа безам тIабодаш йола горизонташ а хьеллаш хилар. Тохкамаш деш кхьчача аппроводникови кристаллий, оптически кизгей, тайп-тайпарча металлий сплавий образецех дукха араш диналга даллача хIанзе а гаьнна тIех я укхаво лаьттарча образецел. Уж бокинача мaьхера веществаш кхьиеттел зIамигача масштабашка арахецаро а йоккха алиани о тарлу промышленноста тайп-тайпарча доакъошта. Тешаш хила мара дезац, дукха ца гоаш вай космически индустри хьахинна бIаргагургхиларах.

Аз дийцар тохкамий аллха шин лоста мах мара дац, дерригаш а лаьрхIача цар го дикка шерагIа ба. Царна чуйоагIа астрономически а, медико-биологически а, дукха кхыйола а эксперименташ. Орбитальни станцей экипажашца хIанзарчоа кIезига ба мах, цудухьа хIара космонавт универсал хила веза. Цо хьаькх космонавташ Iилма а практически а даьнъе дика кийчбар мел лоархIаме да.

Орбитальни станцеех пайда эцара эффективность лакхъяра юкъе довкха дакъа лоац «Интеркосмос» яха программа кийчъяра а кхоачашъяра а чIоагIа къахьегаш болча вошал долча социалистически мехкий Iилманхоша.

ТIехьарча хана къаьстта боккхача лоархIаме хиннай космически ремонта проблема. Лаьтта а цхьанна а машино бац дукхача бетташка а шерашка а цахаддаш болх — цуна профилактически ремонт эш, оаткалаш хувца езаш хул. Космически техникана а эш уж гIулакхаш. Амма космосе къаьстта хала да из болх бе. Хьал талхийтац дика кийчъьча экипажо. Шено а йоацаш ела йиш йолаш да, «Салют-6» яхача станцена селла йIаьхача хана эксплуатаци е йиш хилийтай аллха космонавтаца профилактически а ремонтни а балхаш даро аьнна. Къовстадаь аьлча, ишта ала доагIаш да станцена тIалаттача цхьан вIашагIелячa двигательни установкаша ремонт е а станцех кхолсаенна хинна Iалаьмате йоккха кхоаза вIаштIарадаь цIенош мисcел йола — радиотелескопа антенна цунах хьакъовстае а вIаштIехьдаьнача Владимир Ляховхи Валери Рюминахи. Из операци космосе дIаяри а баьина кхоачашъяьй цар. Станцена дIахо эксплуатаци яре Iалаьмате лоархIаме хIама хилар иштта терморегулироване система болх лертIа дIагIоргболаш юхаметтаоттабарах а. Из операци кхоачашйир космонавташа Леонид Кизима, Олег Макарова, Геннадий Стрекалова.

«Салют» станцеш эргаьхи тоаси я цхьан хана массеха лостамегIа. Шерью цар эксплуатационни тохкамийн торонаш. тоаду космонавтий вахарен балхей хьалаш, белха тешамегIа ю. Принципага диллача хIанзе а кховчашъе йиш я 10—20 а кхы дукхагIча а вахах латташ экипаж хургйолча орбитальни станцей проекташ. Амма йоккхийча станцеша ергйола экономически Iилма-техническии гIойле хIанзарчоа проблематични хIама да, хIаьта «Салютий» торонаш кхоачаяла дага а яц.

КПСС XXVI съездо кхы а доккхагIа дола декхараш оттадаьд космически аре йовзачeн караерзачeв дакъа лоацаш йолча ерригача коллективашта хьалхашка. Тхо чIоагIа тешаш да, гартарча шерашка космически аре караерзаеча, цун торонех Iилмен экономикен дегIакхувларан лаьттан тIа машар чIоагIбаран пайда эцача керда толамеш доахаргхиларах.

Владимир ШАТАЛОВ,
авиаце инарал-майор, СССР летчик-космонавт, советски космонавташ кийчбара вола кулгалхо, шозза Советски Союза Турпал.

(АПН).

Л. И. Брежнев Ленина ордени Советски Союза Турпала Дошо Седкъеи Ю. А. Гагарина дIалуш воал. Москва, Кремль. 1961 шера 14 апреле.

ТАСС фотохроника.

Космосо ший къайленаш гучайоах

12 апрель — къаьстта шии тайпара ди. Ткъо шу хьалха Юрий Алексеевич Гагарина «Восток» яхача космически корабла тIа вай планетана го баьккхаб. Цо аьнначa оптимистически а бIубенна а волаш «Дахар вай!» яхача дешашкара дIайоласлар цивилизаце исторе керда эра — космос караерзаяра эра. Цул тIехьагIарча шерашка итташ советски космонавташ хиннаб космически аре. Царех дукххабараша шозза — кхозза никъ баьб. Советски космонавташца цхьана космосе балхаш даьд вошал долча социалистически мехкашкарча цар бархI коллега.

Кхы тIех мах бе йиш йоацаш ба космонавтика политически, экономически, социальни, Iилма-технически, культурни лоархIам, цуй тIа-тIа сихагIа дегIаахар. Долчча бесса аьлча, мехка производительни низаш дегIадахкар, цуп Iилма-технически потенциал, цуй халкъа боахам чIоагIагIа дегIабар, хIаьта иштта халкъа юкъара образовательни а культурни а боарама лакхал хьахьонхаш дола хIама да космически тохкамий дегIадахкара боарам. Космосе ю хIара старт, уж къоастаяра йоакхий материальни къахьегамен ресурсаш юкъсувза езаш йолча чоалханеча теоретически, тохкамий, конструкторски, технологически, организационни проблемай йоккхача комплексаца ювзаенна хаьий.

Космонавтика дегIаахара опыто чIоагIдаьд из боккха Iилман а технически а лоархIамболаш, экономически де чот йолаш а рентабельни а хIама хилар. Тахан космосера тохкамаш чIоагIа лоархIаме да планетарни масштабе бувзамен навигацен декхараш къестадара, хIаьта иштта Лаьтта хулаш йолча стихийни яленешта прогноз яра а.

ДIадахача шерашка вай баь никъ Лаьттан искусственни спутникашкара беттен вланеташта юкъерчен автоматически станцешка, цхьанца сага лаьрхIача космически кемашкара хувцалуш экипажаш а йолаш йолча йоккхийча орбитальни станцешка, вIалла а чоалхане йоацача эксперименташкара Iилмани халкъа боахамен гIулакха космосе деча фундаментальни тохкамашка кхоачаш ба.

Планеташта юкъера аре, Лаьттан магнитосфереи ионосферен Iалма фундаментальни законаш довзара йола уникальни космически лабораторе а хинна дIаэттай. Космонавтике толамаш дахарагIа йиш хиннай лаьттана юкъера аре фактически хьеста. Цул хьалхагIа вайна практически цхьаккха хIама а хацар, е ха йиш йолаш а дацар, цун Вселение айхха вайца хоттаденача даькъа строенех а цун процессех а, кхетадеш да, йиш йолаш дацар тайп-тайпарча космически факторех йоахкаш хилар гучадаьнна йола геттара чIоагIа лаьттаца ювзаенна хила еза аьнна хеташ хинна явленеш Iилман ларда тIа яшха.

Гучадаьлар, лаьттана юкъера аре, хьалхе хеташ хиннача бесса, яьсен цхьаккха структура йоацеи область ца хилар а из шиъ физически башхалонашка диллача чоалханеча плазмах йиза, шортта электрически токаш магнитни полаш йолаш а хилар.

Космически тохкамаша гучадаьккхар маьлха тIен Лаьттана юхеи хулаш йолча процессашта юкъе айхха бувзамаш хилар. Из Iалаьмате лоархIаме да метеорологически процессаш эргаьха тоаяра, радиоталгIеш дIаяржара законаш довзара, наьха практически балхашта лоархIаме йола явленеш кхетаяра.

Измерительни прибораш лаьттан атмосферал дIаяраяьхай космически техника, цу гIулакхаца тохкамхой — планета тIоаво цар регистраци еча излучене диапазона уйттадеча довзоний гомах мукъа а боахаш. Лаьттан тIара зедуш йоацача сигаларча объектанна электромагнитни талгIей диапазоне деча тохкамаша дукха фундаментальни хIамаш гучадаьхад. Таххане я седкъий сигален карта тIа аьхай хьалха хургья аьнна а ца хеташ хинна бIаьш йола керда объекташ.

Юкъарчал доацаш хьинареча эксперимента аппаратура Маьлха система цхьан хана вIалла ае йиш йолаш а ца хиначa меIингашка кхачай. Iилман ганзашта тIадеттаденад Ветта, Венера, Марса строенех, гаргагIарча планетай атмосфера хьакъехьара вайна хеташ хиннарашта тIакхийта а уж ийсагIа хилийта а гучадаьнна дукха кердадараш. Ракетнокосмически техника гIонца Бутти Маьлха система планеташи йовлача даьхача толамаша таххане йиш хулийт Лаьттан исторе иттара къаьнагIа йолча эташте анализ е.

Гергарча итташ шерашца лоархIача хана космонавтика, хетаргахьа, Iалашдерга глобальни радиобувзамаш телевидении хулга, форда тIарча а фегарча а новай навигаци, деррагача дунен хоттама служба, гонахьара го лорабелга, вай планета Iалами Iалама ресурсаш шерра тохкилга.

Дукха ха ялалехьа вIашагIйолла тарлу керда космически служба — Лаьттан Iалама ресурсаш служба. Из хурсьа хIана йолаш йола службаш, аргза вай, космически метеорологи санна йола, «штатни» система, амма шерагIа хургда цул лаьттан тIарча а форда тIарча а сага боахама балхашта доал даре декхараш.

Космонавтики дегIаахаро хьаду шоай хана космически производства низ бола доакъош хила йиш йолаш дола керда технически лостамаш. Тахан космосе шерра лохаш я, космосо специфически технологически гона хьисапе вайна луш йола торонаш. ТIехьа тIайоагIача хана Лаьтта хьае хала йола е вIалла е вIаштIехьа доаца тайп-тайпара йола уникальни материалаш арахецаш йола производстенна предприятеш космосе хьалхе дагахьа уж балхаш дIадохьоргда.

Цхьабакъда, космически никъ барах боала практически пайда мелла боккха бале а, хьалха а санна, Iалаьмате боккха ба адамлена вайна гонахьара дуне. Маьлха система ерригта Вселенних йовзара даькъера цар лоархIам.

Iилма доккхий хIамаш гучадахарах, Iалама явленеш тIа-тIа кIоаргагIа йовзарах латт технически процесси кIийле, халкъа боахам интенсивно дегIаахара керттерча рычагех ца I. КПСС XXVI съезда йолча парте Центральни Комитета Отчета тIа белгалдаьккхача бесса, 80-ча шерашка халкъа боахам дегIаухаргболча хьалаш кхы а чIоагIагIа дIадех Iилма-технически прогресс сихъяр.

Съездо белгалдаьхад цхьайтталагIча пятилетке советски Iилманен техникаcн хьалхашка латта декхараш. Съезда решенеш — уж Советски пачхаьлаке дIахо экономически социальни дегIаахара программа, машарерча балхий, керда хьадерий программа. Iилма-технически прогресс дIахо сихъяра Iилмана карагIдаьнарех халкъа боахаме массе а оагIорахьара пайда эцара даькъера актуальни теоретически практически проблемаш къестаяра гIулакха юкъе йоккха моттиг дIалоац космически аре тахкарой караерзаярой.

Юрий ЗАЙЦЕВ,
СССР Iилмай Академе космически тохкамий Инстатута отдела заведующи.

(АПН).

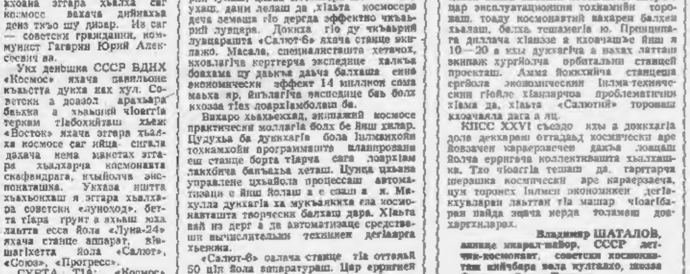

Политически обозревателa заметкаш

МОСКВАС ДУВЦАР КЪАЬГГА ДА, ВАШИНГТОНО — КОРТАБОАЦАР

Дуккхача доазол дехьарча обозревателаша белгалдаьккхад, КПСС XXVI съезде Л. И. Брежнева доклада тIа оттаиъ машара инициативаш Малхбузенна дага а ца хиъна хIама хилар. Яздора, масала, «уж инициативаш цIаьхха ниъе а ена шe фу дича бакъахьа хургда ца ховш я Вашингтон» яхаш. КIайча цIен пресс-секретара Джеймс Брейде, вешта аьлча, официальни саго, лаьрхIар диалог яра вIашагIкхетара хьакъехьарча советски предложенех «морх йоацача сигала къайкъа ди» мо хIама.

ХIаьта а, соедараш юкъера дIа а даьха, принципага диллача, «советски машара хьакъехьара наступлени» хургйолга ха йиш йолаш дар гIулакх. Малхбузехьа къайлагIа вук доагIа хIамаш дукхах дувц «Советски Iаьдало де лерхIарех», амма кIезига хIама ду цо де лерхIараш тIадола документаш довзара. ХIанз вай дувцича бесса фу дича бакъахьа хургда ца ховш а бусаргбоацар тIехьарчул хьалхагIа хиннача съездий болх байзабаларе. КПСС XXIV съезде кхайкайир машара программа, XXV съезде из дIахо шерийр. Цу хана Лаьттан тIара машар ца бохаш бисабале а, дукхача лостамашка Программа де лийрхIараш кхоачашхинадац, кудухьа хила доагIаш дола хIама дар съезд цу дешага цIаькха а хьежар. ХIаьта из ишта хила а хилар. КПСС XXVI съездо белгалдир дунен тIа эттача хьало цу гIулакха кхы а низ тIабохийталга дIадехаш хилар.

Из парадоксально дале а дага а доацаш хинна хIама санна тIанйцар низ дукхагIа хьанаб хьажара муш дIаюха узабеш долча ловзарах боргIалий тIемаштен тара хIама дунен халкъашта юкъерча гIулакхий ло лерхIара тIера болча обозревателашен политикашен советски арахьара политика машара хьисап долаш хилар хьехьонхаш дола хIама.

ХIаьта а дунен халкъашта юкъерча сообщества членашта Iалаьмате дика хIама да советски политика «съездагара съездага», машара хьакъехьарча Декретагара машара Программага кхаччалца цахаддаш цхьан легагIа хьайоагIаш хилар, хIана аьлча, цо йиш хулийт хьалхе а деш йоацаш йола советски арахьарча политика константаш шоай расчетешта чукхахьа. Сиха лелача, дагадоххарагIа телача, кхы диц а хIара дикъ шу массаза доал кхуцалуча лозунгашца леладечул аттагIа да дIахо иштта гIоргья хоаш йолча политикаца гIулакх леладе.

Политика перманентни хила езаш хилар къоабалдеш да. Масала, Великобритание кхьча мехкашцарча гIулакхий министра лорда Каррингтона лерхI: Малхбоалеинех Малхбузенех юкъерча гIулакхашта лоархIаме да хоадам хилар» аьнна. Вагъда, дIахо лорд Каррингтон сунде отт «вовзаш волча даллаь», «духхьал иштта оттадергдола гIулакхаш кердача американски администраце», аьле тIа а техе. Цхьабакъда, тара да хIанз, керда администраци а шийла хьалха хиннарох даьлла лазар доаллаш хилар нхетадаьчоа. «Нью-Йорк таймс» яхача газета обозревателя Флора Льюиса белгалдоаккх: «Вай доттагIийн союзникаши вIашагIнхийттача Штаташта бокъонца дагадар фуд ха гIерташ ба. Вай къамаьлаш ду, амма цар практически маIан правительства «балхахоа шоашка кхеталац».

Цхьабакъда, Вашингтоно лерхIачох, наьха баьдеча моттигашка гIолла лела безаргбола гIулакх оттадар «пачхахьалкхена доал дерий хьаькъал сов кIоарга хилара белгало я. Цунга хьежа президента советника Эдвин Миза гIулакхах кхетабу: «Президента Рейгана безам ба, шийна дукъала бараш бусбус шоаш бушаш дилла а дIахо фу де дагадохаргдахьогI цуна аьнна хеташ хилийта». Пачхахьалкхен секретара Александр Хейга дIахо кхетабу, Вашингтона дагадар фуд хьалхха а дIахайтар-м дувцилга а йоацаш «контрпродуктиано» хургдар яхаш. ХIаьта уж къамаьлаш дагадоххарагIа деш да аьнна ца хетийтара КIайча цIен пресс-секретара заместителя Ларри Спикса дIакхайкаду. Рейгана арахьарча политика «хьалхара правило» цхьаккха хIама а боньонна чIоагI ца дар, цхьанкха хIама а хила йиш йоацаш ца лерхIар я» яхаш.

Цу «хьалхарча правило» дайстхи дика гуш я диалог яра. цу дайъе лакхехьарча боараме а, тIахьехаш йолча советски предложенена йолча Вашингтона реакцех. Цхьан оагIорахьара, Вашингтон из хIама «тIаэцаш я», советски предложени бокъонца «йовза гIерташ я» аьнна хеталу. Из диалота идеи хьаллоацаш болча, социнний са теде лаьрхIа хIама да. Вокх оагIорахьара, из «тIаэцар» къайла доах диалог яра хьалхе а хила деза да яхача тайп-тайпарча хьалацен шоашта чIоагIагIа ковъекача «советски оамалий» темах долча хадда хIама доацача къамельацен.

Къаьгга а де лерхIаш дар хьадда а долча машар чIоагIбара тIаераьлча советски арахьарча политикаIа йола, дунен общественноста хьалхашка эггара гIойлена йола контраст я Вашингтон, гера хьаделга сих а диш, шардерех ловзар. ХIаьта хеталуш да, хIанз эттача дунен халкъашта юкъерча хьалаша Вашингтонагара цIало а дIадехаргда из арахьарча политиках померен тIемe предприлтей пайдай каталинаторен хьисапера хIама лерхIаш йолча цхьаккха а хIама бехнтохаме на хетача уйлашта тIерайлар, хIаьта иштта машар чIоагIбарен адамий цивилизаци хIалан ца хилийтарен дакъерча бехнтохама шийна кхоача доакъа дIахьар. Из де деза, бийсанна Iобувшаш, тоаде йиш йоацаш дола во хIама дергдий-теш Вашингтоно, аьнна йола уйлаш дага ухаш нах ца хилийтара.

Геннадий ГЕРАСИМОВ.
(АПН).

Социалистически мехкашкара хоамаш

ТРАНСПОРТЕ ЭНЕРГИ КХОЯР

Бийдал, материалаш, энерги кхояра боккха тергам тIабохийт ГДР. Карарча шера духхьашха дегIенай мехка халкъа боахама продукце производство, энерге расход сов а ца йоакхаш. Из толам боаккхача шоашкара доагIа дакъа лаьцад республика транспортникаша а. Дахача шера цар кходьдар, масала, 30 эзар тонн доагор, из де вIаштIехьдаьлар дукхагIа яраш гIиллоргъю материалаш а йолаш, дола мовхьий дакъа дезача моттигашка автомобилашца а ца кхоачадеш машинаш къа транспортаца кхоачадаь хилар бахьан долаш.

Машинновкъа дIа - юхакхихьача мовхьий боарам 4 процент лакхбеннаб мехка, хица кхихьарий — 11.8 процент, дикка доагор кходе йиш а хулийташ. Цхьабакъда, дIа-юха кхухьача мовхьий кхаь даькъах шиъ дакъа автомобильни транспортага кхоач. Автомобальни паркаш эффективнегIа пайда нийбара вIашагIъехи заводашта юкъера транспортни объединенеш. Цо торо хулийт машинаша болх ца беш йоанкха ха кIезигье, маршрутни перевозкай оптимальни график оттае. Столица транспортни низалех 68 процент заводашта кхоачача Берлине, масала, соакна 30 цу тайпара объединени вIашагIъеллар, карарча шера уж хьергъя кхы а 23. Масала, ялх завода автопаркаш пайда эцача берлински районерча духхьал Кёпеник яхача цхьан объединене кходаьд цхьан шера 8 эзар тонн дизельни доагор.

(АПН).

ДОТТАГIНИ ГIОНЦА

Куба Коммунистически парте II съездо белгалъяь пятилетка задании кхоачашъяра боккха лоархIамболаш я лакха квалификаци йола кадраш. Уж кийчъю Советски Союзо хьинаре ювкъостал а деш.

...Гавански политехнически школех цаI. Цхьан хана духхьала хьал долча наьха бераш деша дагIаш йола цхьан сага доалахьара школа яр укказа. Революци котъяьнначул тIехьагIа цун классашка чудаьлар болхлойн ахархойн бераш. Школа программа мехка хьахулаш йоагIаш хиннача металлургически промышленноста эша болхлойн техникаши кийчбе лаьрхIа яр. Из гIулакх де вIаштIехьдаьлар Советски Союзерчен вошал долча кхьча мехкашкарен баахкача специалистий.

Халкъа Iаьдал латтача шерашка дика кийчъяь класcаш, мастерскеш, лабораторен а йолаш йолча цу школа хIанзлехьа арахийцав 18 специальностах никъ эзар гаргга лакха квалификаци йола болхлон техники. Тахан унназа дешаш ба цхьа эзарж ах эзари саг гаргга кхетта станокаш тIа болх бергбола, болат лоаладеча пийшкашта доал дергдола, лабораторешка боагIаргбола къона кубинцаш.

Советски халкъо вошал тIехьа доакха вовгIостал цараргIа кубинско - советски доттагIала цIерагIа я из школа хIанз.

Александр ФЕДОРОВ,
АПН корреспондент.
Гавана.

12 АПРЕЛЕ — МЕХКА ФЕГАРЧА КХЕРАМА ДУХЬАЛАРЧА ОБОРОНА БIУН ДИ

ФЕГАРЧА ДОАЗОНИЙ ТЕШАМЕ ХА

Советски коммунисташа шоай лаккхагIча форуме — КПСС XXVI съезде — залалени йир, шоаш шоай деррига низаш, вIаши бувзабенна болча шин лостамагIа, вIашагIтоха дага хилараx. ЦаI — коммунизм кхоллар, вож — машар чIоагIбар. СССР Гераашцарча Низий тIемахоша, дерригача советски халкъо а санна, Коммунистически парте чура а араькъара а политика берригнеша хьал а лоацаш, тешшамо Iалашду советски наха машаре къахьегара эша хьалаш, лорае йоаггIача тайпара лорае социализма котолонаш лаьттан тIарча машара гIуланхи. «...Мехка кхерамзален, машар лорабара хьаштаца из дIа массаза дех, агрессе гIелал яьараштa гIо де дезаш моттиг массаза нийсълла, — йоахар Л. И. Брежнева КПСС XXVI съезде, — пайда болча пайдана лелаш воацен доцал долен патриот, моллагIа халонаш ла кийча вола интернационалист хиле хьалхашка отт дунена советски тIемахо».

СССР Гераашцарча Низий цаI йолча тIема стройна юкъе ба, традиционни цIей — ПВО БIун Ди — 12 апреле белгалдоаккхаш бола фегарча кхерамах дукъалерча оборона БIу. Из цIей дезде оттадаьд чакхбаьннача тIем тIа а маьршача хана паччахьалкхен къаьстта лоархIаме вазанеш кхоачашъеча а цу тайпарча бIуна карагIдийнна денале гIулакхаш белгалдахар духьа. Советски сигалеи хьаькой оал фегарча кхерамах мохк лорабеча тIемахоех. Маьршача хана а кхоачашду цар тIема деккар — даим Даьхен доазонаш лорадара бола тIема хьакой хинна латт.

ПВО бIун личин составо теркалду, эттара хьалха США-ех НАТО-ех, хIаьта иштта цар китайски гIончашех ирдеш, хIанзарча хакара дунен халкъашта юкъера хьал империалистически агрессиин гIозараша ирдаь хилар, хIаьта кердача тIемеи Советски Союзах а социалистически доттагIлен кхыча мехкех а агрессеш цIаьхха латтарен икерам бокъонца тIаоттар дика кхета а ду. ТIема шоаш кийчо еш къаьстта теркам тIабохийт империалисташа фегарча тIема средстваш совъяхара, кхайкаю «доазув долча ядерни тIема», СССР-ах кхыча социалистически паччахьалкхенаштен «хьа а тохалехьа хIама тохара» концепцей тайпара йола дукъ-дукъара тIема политически доктринаш кхайкаю. Цудухьа цахаддаш лахклу фегарча кхерама дукъаларча обороннагара дIадехараш.

Эттара дегIадаькхача капиталистически мехкий фегарча тIема средствий торонаш торнал а еш, тIехкъарча итт шера ПВО керда средстваш хьаяра, цуп еррига система тоалра а эргалкхара а даиза дартдоаца гIулакхаш даьд Советски Союзе. ХIаьта хIанз ПВО БIу Iалашбаьба фегара хIама тохара тIатIергараш хаппалхьа гучабахара, мелла лахка урагIдаха е лоха Iочудаьхна уж дале а хаоттам миччa бесса бале а, моастагIчо радиоэлектрониш дукьале йой а гучара а перспективни а хьежоргаш лораеш йолча объекташта таьнна долаш чуахийтара декхар толамца кхоачашдара мел эшача хIамашца.

Фегарча кхерамах мохк лорабеча БIун тIема низа кIийле я зенитни ракетни бIу. Цар я фегара хьежоргаш лакхала а сухала а шоррача диапазоне хIаландара эша торонаш. Мехка фегарча кхерама дукъаларча обороннаца юкъе лоархIаме моттиг дIалоаш истребительни авиаце. Из да бIун эттара маневренности дола тайпа, хIаьта фегаре моастагIа лорааш йолча объекта гаьнна волаш хьалацара декхар кхоачашлургдолаш а я. ПВО БIу Iалашбаьба, тайп-тайпарча радиоэлектронни аппаратураца, управление автоматизированни средствашца, бувзама сихача средствашца.

Амма дукхьала техникахи герзахи латтац эскара а флота а берригa низ. Бухсоццача кхьачача тIема техника а герз а бе доалла нах ба тIехкьара дош оалараш. Советски халкъо фашистски Германиca дукьала лаоттабаьча Сийлахь-боккхача Даймехка тIема турпалий къонгаш цар къонгий къонгаш ба хIана советски сигале лорараш. Цар доккхал ду, сий ду, чIоаггIа лораду, дебалду ПВО бIун сийлен тIема традицеш. Фронтовикашта карагIдийнна турпала гIулакхаш къаьста дола масал да салташтех эпсараштех. Цар дIатIазд бирса тIемаш лаьттача хана гучадаьнна дика мел дар. Дагадохал: гитлеровски Германе Советий мехка Iалаьмати боккха фегара низ дукъалбаьккха боллашехьа, магаьхар цукна машиннаькъа транспорт, кемаш лелара болх соцабе, фронта техника, тIема кхоачам, кхача лоаттабелга толхаде. ПВО бIуво къайлар моастагIчоа сигале, Iалашдир мехка эттара лоархIамегIарча политико - административни экономически центраш боаггIача бесса болх бара эша хьалаш. Цар йиш хилийтанзар моастагIчун столица йохае. Москве лоралар фегарча кхерама дукъаларча оборона классически масал дар. Ала деза, дунен шоллагIа тIом лаьттача хана капиталистически мехкий цхьанна а столица Москваш яр санна низ бола ПВО хиний ца хилар.

ТIом лаьттача шерашка а санна, шоай низ да кхобеш кхахьегаш ба советски тIемахой тIема говзал Iомаяра. ПВО БIун доакъошка, подразделенешка тIагIертта Iомаду тIема дешар, шиЙ говзал лакхъю личин составо, толамца карарсаю тIема техника, чIовгIъю дисциплинеи организованности. Воккха болх бу личин состава ерригача категорей марксистско-ленински мировоззрении хьинаре вахара позиция хьахилийтара, уж лакха морально-политически тIемен гIулакхаш доаккхаш хилийтара. КПСС XXVI съезде Л. И. Брежнева белгалдаьккхача бесса, лакхача технически Iалашон, тIема говзала, йохаргIйоацаш чIоагIача моральни уйлай сплавах латт Советски Гераашцарча Низий тIема потенциал. Из дизза доагIаш да ПВО БIуна а.

Ший оборона чIоагIъеш, машара политика тIера йоалаш яц Советски Союз. КПСС XXVI съезде хкайнаьча цуп машара тIехьара инициативаша чулоац дукха дешаш. Цар чулоац ракетни герз а, массазарча герза тайпаш а, лаьттара бIу а, форда тIара а, фегара а низаш. ХIана гIулакх США-ен НАТО гIоллерча цар союзникаштен тIассцад.

Картера администрацега доал хиннача ханне а юхсопадаьдар стратегически наступательни герза доазув оттадарах долча Договора (ОСВ-2) ретификаци елген из закона низ а хинна дIаоттилгех. ХIанз а цу позиция тIа латт КIай цIа.

Социализм лорадр — интернациональни гIулакх. Мехка фегарча кхерама дукъаларча оборона бIу, СССР дорига Гераашцара Низаш а санна, социалистически паччахьалкхений эскарий тIемахошца цхьана фийла зувш ба империалистически тийша балхаш, эшшача минута агрессор юхатоха кийча а болаш.

Николай МОСКВИТЕЛЕВ,
авиаце генерал-полковник.
(АПН).

Смоленски льнокомбинат — мехка цу тайпарча предприятешта юкъе хьалхалаттар. Тахан комбинате реконструкци еш латт, къаьна оборудовани кердача, оксарле лакхагIа йолчунца хувцаш я.

СУРТА ТIА: ленах даь кIадаш, скатерташ, салфеташ — смоленски льнокомбината изделеш.

Г. КОЛОЧЬЯНА сурт.
ТАСС фотохроника.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

11 апрель

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 13.00. «КПСС XXVI съезди идеологически къовсамил» яха политически обозревателa беседа. «Машар бахьане къовсам лоаттабеча советски яздархой дакъа» яха книжкай выставка. Тематически кинохьокхар. 19.00. Болх беш я кагирхой дискотека.

Химиклй культура Дворец. 11.00. Заводской районерча пионерий слет. 13.00. Болх беш да «Нийсархо» яха берий кинотеатр. «Пионерий мехка киноникъбар». 17.00. «Вай пятилеткай сийле» яха беседа.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 13.00. Болх беш я «Кагирхойн закони» яха халкъа университет. «Вокъонаш телхаярах бола кхувшбоагIарий бехктокхам» яхача темах йола заседани.

Пролетбаьта цIерагIа культура ЦIа. 10.00. Советски эскаре гIулакх де болхараш сийленца накъбахар. 14.30. Болх беш я «Нийсархо» яха берий киноклуб. 14.00. «Хьай пхи шелг санна йовза наькъашка гIолла лелара бокъонаш» яха берий утренник. 18.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

12 апрель

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх беш да «Фаьлг болча хьоашалгIа» яха берий кинотеатр. 19.00. «Къоначар оазаш», «Керда цIераш, керда иллеш» яха музыкальни сайре.

Химиклй культура Дворец. 11.00. «Баьдеча планеташта оаха дIахьоргья вай лаьттан йоаргIйоаца сердал» яха космически КВН. 12.00. Болх беш да «Нийсархо» яха берий кинотеатр. Космос карерзаяра истори довзийташ дола кинохьокхар. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Советски наха карарзаю космос» яха документальни кинохьокхар.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 10.00. Н. К. Крупскаяй цIерагIча культура Дворецa художественни самодеятельностага хьажар. 15.00. Болх беш я «Къона ленинец» яха берий киноклуб.

Пролетбаьта цIерагIа культура ЦIа. 14.00. Космонавтика денна хетаь беседа. 15.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 17.00 .Кинолектори. «Ленински курсаца — советски кхоаненга» яха кинохьокхар. 18.00. Болх беш я «Оригинал» яха дискоклуб.

ВЛКСМ ЦК преме лауреат

Вай республике дика вовзаш ва аIамигача формерча скульптуре болх беш вола СССР художникий Союза член Хасаханов Дарчи Хасалханович.

Дукха ха йоаццаш цо даь скульптурни портреташ медалаши яр академика М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта институте хиннача республикерча къонача художникий выставке гойташ.

Сакъердалуш хьонаш хулар цига мел венар Дарче яьча медалашка.

«Тхона ялле даха а лела я вовзаьбела ду» яхача серех йола цуп медалаш яр КПСС XXVI съезда хетаь Москве хиннача Ерригсоюзни выставке хьагойташ. Царна юкъе яр коммунизм хьалъеш тахан къахьегаш боккха кагирхой хестабеш йола «Мечтатели». Польше хиннача «Варшавски кагирхой фестиваль» яхеи, кхыйолеи цуп медалаш.

Укх деношка дика кхаъ кхаьчаб вай республике: цу серех Хасаханова еннай ВЛКСМ ЦК преме.

ДIахо а иштта творчески ираз-аьттув хилба хьа, Дарчи!

Космонавтикана хетаяьй маркаш

ТIеххьарча пхе шера космосе деча тохкамашта хетаь 70 совгIа марка арахийцай СССР бувзама Министерства. Дунеп тIа эттара хьалха Гагарин Юре космически никъ баь 15 шу дизар белгалдеш арахийцар йиъ маркен почтови блоки. 1977 шера октябре кхоалагIа космически итт шу доладалара хетайир ялх марка. Цар дагайохийтар космически замаш хьалхарча тхъаь шера эттара хьалхара искусственни спутник сигала яхийтача хана денэ советски «Союз-19», американски «Аполлон» цхьана дунеп халкъашта юкъера никъ беш хиннача ханналца йола керттера белгалонаш.

1980 шера март бетта белгалдаьккхар сат эттара хьалха йийллача космосе араваларa 15 шу дизар. Из событи хьахьокхаш я космонавта А. Леонова диллача суртагIа арадийца почтови блок.

ЛаьрххIа марка араьккхай практически космонавтика хьаьрех цаI вола, ракетно-космически системай керттера конструктор С. Королев ваьча дийнахьа денэ 70 шу дизара хетаяь.

Хоза кийчъаь маркаш арахепарца белгалдаьккхар СССР бувзама Министерства «Салют-5» яхача орбитальни станце тIа космически тохкамаш деш дукха советски а дунеп халкъашта юкъера а экипажаш хилар.

П. МИНАЕВ.

МАССАНЕ ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

Дешгара - дешга мIазагIа ший бокъо карлаоацаш йоагIа бIаьсти. Дукха ха яц ЦхьоалагIа Май хьатIаккхача йиср. Цигара ахка а гаьна дац. Иштта латт районерча юрташка а городе а санитарии цхьалхо, цIено яра гIулакх? Цу дешага хьожаш хилар укх деношка «Сердало» газете рейдоин бригада.

Тхо да кердача Редантe. Юртарча Совета исполкома председатель Евлоева ПятIамат командировке яха цIагIа а йоацаш, тха къамаьл хилар исполкома секретарaца Хутиев Мухарбикаца.

— Март бетта кхойтталагIча дийнахьа юрта бахача наьха сходе дийцад юрта цIено яра дош, — дувц Мухарбика. — Цу сходе лаьрхIад 18-гIа апрель хьатIаькхочаш юрта бахача наьха воашна, улицашна, майдашка, юрта гонахьа цIено елга чакхдаккха. ХIара улица тIа шишша сат волаш уличи комитеташ хержай, царна тIадиллад баха нах цIено, цхьалхо яра оарцагIйоахилга, бокъо йоацача нувхаш дIа ца кхувсийтилга...

Цо дувцачох хеталу, цIено яра гIулакх укхаза-м дика вIаштIехьдаьккхад, аьнна. Цхьабакъда, хьо юрта дIаюкъеваьлча тучадоал цу хьахкехьа тахханалца хьадаь укхазе цхьаккха а хIама доацилга, улицашка, юрта гонахьа массанахьа нувхаш, бокъо йоацача моттигашка баха наха дIаара нкийса кхо латтилга.

Грознера боагIача боккхача наькъа йисте я бокъо йоацаш юрта бахача наха нувхаши кхоп дIаараккийса кхо моттиг. Юрта юкъе тIаьх дIадехьеваьлчача улица тIа я ерригa нувхаш Iокхийса кoад а эттa моттиг. Кiезига а йIовхал эттача йохьенача хIамай хьажах дIаваха йиш хургъац цига гIолла. ХIаьта юрта къулбехьарча оагIорахьа хьоарсама йистегIолла массанахьа дIаараккийса латт кхоп нувхаш.

Юрта шп моттиг я нувхаш дIаахкувса белгалъяьккха. Царна гонахьа саьнгараш яьхаяц, наха уж шичай хоаргдоаш знаваш оттаньяц. ВIалла а бе-башха яц уж а е наха массанахьа хоара нувхаш дIахийса моттигаш а.

Бокъо йоацача моттигашка нувхаш дIаарахкувса нах юрта дукха ба. Цхьабакъда, царех юртарча Совета исполкомо, цуп депутаташа, хьагучаваьккха, бехктокхаме эза цхьаккха сат вац.

Лоацца аьлча, юрта бахача наьха сходе цIено яра дош дийца кхо кIира совгIа ха дIаяннаале а. тахханалца цу хьакъехьа укхаза хьадаь цхьаккха а хIама дац. Кхох а бIехача нувхех а хьалйикъа улл юрт. Укхаза бахача наха шоашта а эхь да шоай юрт иштта бIеха хилийтар. Наькъа унахцIенона а кхераме мадий иштта бIеха хилча.

Цхьаькха цхьа хIама а да укхаза наькъа унахцIено лорадара боккха лоархIамболаши ца деш латташи. Юрта бани хьалъелга да из. ШоллагIа шу да укхаза бани хьалъе йолаь. Тахан а из хьалъьмаца ягIйолаш я хоиш дац. «Алханчуртский» совхозо хьалъяйташ я из.

Цу хьакъехьа тха къамаьл хилар совхоза директорца Цечоев Лаьчийца. Укх шера юрта бани хьалъь яккха я, хIаьта иштта юрта цIено яра техникацеи кхы эшачуцех новкъостал де я дош делар цо. ДIахойодача хано хьахьокхаргда из дош мел чIоагIа хиннад.

Иштта эсала лел юрташка бIаьстан цIено елга Доланов, Инаркъе, СоагIанча, кхыйолча юрташка. Укхаза а тахан долаш да кердача Редантe белгал мел даьха кхоачамбоацараш. Бокъо йолча а йоацача а дIаараккийса нувхаш кхалаяи я. Санитарни порядок телхаераш бехктокхаме оазаш сат вац, болх беш яц уличи комитеташ, исполкомашкара административни комиссеш.

Кiезиг-дукха дикагIа латт гIулакх Вознесенски Йоккхача Ачалкхех. Укхаза гонахьа саьнгараш яьхай нувхаш дIаахкувса бокъо йолча, къесина хIамаш дIайоахa езача моттигашта. Цхьабакъда, хIанзчул тIехьагIа чакхдакка дезаш да укхаза а бIаьстан цIено елга. ДикагIа вIаштIехьбаккха беза уличи комитетий. Советий исполкомашкарча административни комиссей болх.

Дукха кхоачамбоацараш да бIаьстан цIено еча городе МагIалбике а. Города юкъе цхьа бахьан санитарни порядок лоаттаю укхаза ПУЖКХ болхлой хьожаш болча моттигашка. ХIаьта города йистошка чIоагIа бIеха я.

Города Малхбоалехьарча оагIон йисте Восточни улица кхоачалуча моттиге бахача наха дIааракхийса нувхаш дукха я. укхаза нувхаш дIакховса бокъо йоацилга дIахойташ знак йоллашехьа. Городерча кхоалагIча домоуправлене кулгалхоша яхачох, хIара дийнахьа бульдозерца дIайоах укхазара нувхаш. хIара бус наха юха а укхаза Iокхувс уж.

ТIаккха малав бокъо йоацача нувхаш Iокхувсарех хьалаьца, бехктонхаме эза? Цхьаккха а сат вац. ЧIоагIа лелaдара лелабу городе санитарни бокъонаш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара болх. Цу гIуланха юстара ба мианцe болхлой а.

Города малхбоалехьарча даьгъа тIа боккха Iам ба. Аьхки йIайхача хана бахачанаха салаIа дика моттиг я из. Цу деша йоакхо еш бац е укхаза баха нах а. е санитарни бокъонаш кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе безараш а. Iама юхе гIолла Iододача хьоарсама юхе гIолла дIаарахийса кхо а нувхаш а латт.

Иштта кийрча сурт бIаргаго йиш я Гогола, Албогачиева, Ахриева цIерагIа улицаш кхоачалуча а. Массанахьа дIаараккийса кхо да укхаза дохкалуш латташ. Укхаза Iокхийса яда бахача наха шоай сомий беламаш йоIаш хьаьлха гаьнаш а.

Бераша дика спортивни майда хила йиш йолаш я Албогачиевен Гардановен цIерагIча а Гвардейски а улицашта юкъера мукъа улла моттиг. Е гаьнаш дIаегIа дика сквер е йиш яр укхаза. КIалдисача а нувхаш чукхувса яьшкаш оттае йиш яр. Царех цхьаккхе а ца деш, из майда дIалаьца бIеха нувхаш латта укхаза бахача наха хьаракхийса. Кiезига - дукха йIоахъелча воча хьажах дIаваха йиш хургIоацаш да гIулакх.

Кхы дикагIа дац бIаьстан цIено елга города малхбузехьарча оагIорахьа а. Бахача наха шоай ковш цIендеш хьалайна нувхаш а кхалаш а яда улицашкен городе бахача наха нувхаш дIаккувсара белгальяккхача моттигага дIабодача наькъа тIеа.

Саьнгар яьккха чуерзаьяц нувхаш дIаккувса бокъо йола моттиг. Укхаза мукъа делаш да бахача наькъа доахан, жа, жIалеш. Цар бIеха лазараш доаржаде йиш я бахача наха юкъе. Цу деша а цIенхаштта йоанхо е езар.

Дукха ха йисац коммунистически субботник хула ди хьатIаккхача. Цу дийнахьа-м дукхахдар де вIаштIехьдаргда городен юрташкен цIено, цхьалхо еча. Цхьабакъда, цу цхьан дийнахьа чакхдергдац массанахьа йоаггIача тайпара санитарни цIено елга.

Из кхета а деш МагIалбина городерча Совета исполкомо 20-ча марта соцам тIаийцаб укх шера городе а юрташка а санитарни порядок яра хьакъехьа. Цу гIуланха месячник а кхайкаьй 25-ча мартагара 25-ча апреле кхачалца.

Цу соцамо декхарийла бу баха нах, предприятей, учреждений, совхозий, юрташкарча Советий исполкомий кулгалхой массанахьа а санитарни бокъонаша дIадеххача тайпара бIаьстам цIено елга чакхдаккхен, дIахойодача хана из цIено Iалашъеи.

Исполкома соцам тIа кхайкаьча месячниках ех ха дIаяьннай. Цхьабакъда, городен юрташкен цIено яра гIулакхаш лакхе белгал мадаккхара эсала лел. Шин соцам вахара чакхбаккхара бола тIахьожам чIоагIбе боагIа МагIалбинкерча горсовета исполкомо а. ДирагIа жоп деха деза цо районе санитарни бокъонаш телхаерашнара. Иштта мара вIаштIехьдаргдац городе а юрташка а санитарни цIено лоаттае.

Т. ПЕТРОСОВА,
городерча санэпидстанце санитарни лор.
Н. БУЛИМОВА,
«Ленина байракх» газета болхло.
А. ХАРСИЕВ,
«Сердало» газета собкорр.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

«Кооплектехсырье» яхача Грозненски районерча АтагIарча республикански базе а, хIаьта иштта районашкарча заготовительни конторашa а массе моттигашкарен боарам боацашки дIачуийо цхьан килограммах боагIа мах а лув керда йолаш а йокъаяь а молхай-технически бийдал.

Баьцийе оалайе тайпай цIераш	Кердачун 1 килограмма мах (сомаш кепигаш)	Покхьадачун 1 килограмма мах (сомаш кепигаш)	Гулъяра хана
Алтея цIенбаь оала	0.32	2.00	бIаьсти-гурахьа
Алтея цIенбанза оала	0.18	1.10	бIаьсти-гурахьа
Марена оала	0.40	2.50	бIаьсти-гурахьа
Девятисила оала	0.45	1.50	бIаьсти-гурахьа
Барбериса лорд	0.23	1.50	июль—август
Зверобоя буц	0.23	1.20	июль
Ниттий лорд	0.17	1.00	июнь—июль
ХьажкIий хьоаса	0.56	3.00	сентябрь—октябрь
Ландыша буц	0.50	2.50	май—июнь
Ландыша зизаш	2.62	25.00	май—июнь
Мать-и-мачеха	0.33	1.50	июнь—июль
Динбарга лорд	0.26	1.50	июнь—июль
Тысячелетника буц	0.16	0.75	июнь—июль
Кхашкарча хоща буц	0.15	0.75	июнь—июль
Аьта чабрец	0.39	2.00	июнь—июль
Хьандараш	0.51	2.00	сентябрь—октябрь
Полынь яха буц	0.12	0.70	июнь—июль
Череда яха буц	0.50	2.00	июль—август
Хоза хьаж йоагIача ромашка зизаш	0.37	2.50	июнь—июль

Ца кхетар хатта йиш я телефонаца: 3-38-10, 561-1-01.

ТЕЛЕВИДЕНИ

11 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — Iуйранара гимнастика.
8.55 — «АБВГДейка».
9.30 — «Дай-новой, машпи!».
10.30 — «Ил(лш) Ден(на) Г. Минасяна».
10.55 — «Дика товараш — эткъагIа».
11.25 — «Художникех дола дувцараш». Б. Кустодиев.
12.10 — «Спортлото». 15-гIа тираж.
12.20 — «Бахаре сина путевка».
13.05 — П. Шрайера кхочашду В. Моцарта пьесаш (ГДР).
13.35 — О. Сулейманов. «Лаьтта, сага наралерав» яха шоай кийчамах автора.
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «Къулбаседен наькъашка гIолла никъ бар» яхача берашта дьача телевизиони художественни фильма премьера (ГДР).
16.00 — «БIаргагуш(д)ар — тема халадар».
17.05 — КIалатохаргагIа латара Европа чемпионат. Швецера передача.
17.40 — Политически обозревателa Ю. А. Летунова беседа.
18.10 — Мультфильмай программа.
18.50 — «Кхоаца мехка фегагIоллачa оборона бIун Ди да. Мехка фегагIоллачa оборона бIуна керттера командующе, дакаце маршала, Советски Союза мозза Турпала А. И. Колдунова къамаьл.
19.05 — Мехка фегагIоллачa оборона бIун Денна хетадаь концерт. Советски Эскара Центральни академически театрера передача.
19.50 — «Председатели брйсеа» яхача телевизиони художественни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Сона деза сай лаьтта» яхача фильма-концерта премьера.
22.25 — Художественни гимнастикагIа йола дунен халкъашта юкъера яхь. Ленина цIерагIча Центральни стадиона «Дружба» яхача залера передача.
23.15 — Кердадараш.

III ПРОГРАММА

8.00 — Телевизиони документальни фильмай программа.
9.00 — «Шахматни школа».
9.30 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
10.00 — «Эрсий къамаьл».
10.35 — «Вай сомий беш».
11.10 — «Къона» яха студи.
11.40 — «Из хала бола ба — председатель». Белякова йола телеочерк.
11.55 — Документальни фильм.
12.15 — Ездача атлетиках йолча РСФСР чемпионата финал.
13.15 — КПСС XXVI-ча съезда делегаташа: керттерча конструктора Антонове, Советски Союза мозза турпала, Береговойе, БАМ-а начальника Мохортове лаьца лоацца дола «ЦаI мара боаца тIех болхъо» яха телевизиони документальни фильм.
14.15 — «Лаьттан оаз» яха космонавташта йола концертни программа.
15.15 — Симонов. Ленински комсомола цIерах долча Московски театра «Вай городера зIамига сага» яха фильм-спектакль.
17.45 — «Из шоана дуларгда». Изобретателий конкурс.
18.35 — «Музыкальни киоск».
19.05 — «Ю. А. Завадске цIагIа».
20.00 — «Бийса дахьаьала хийла шун, бераш!».
20.15 — «УнахцIено». Iалмап-популяри программа.
21.00 — Советски композиторий произведенешкара концерт.
21.40 — «Тайген да» яха художественни фильм.

12 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «Зарядка а хIоаттал!».
9.05 — Краснодарски края Тихорецки районий культура ЦIен кхалкъа казачий хора концерт.
9.30 — «Гургаьбетта саьхьта».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш ва!».
11.00 — «УнахцIено». Iалмап-популяри программа.
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа.
12.15 — «Iилма а техника а». Киножурнал.
12.30 — «Юртара саьхьта».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Сат. Лаьтта. Вселенни». Передача дIахьу Советски Союза мозза Турпала, СССР летчика - космонавта В. И. Севастьянова.
14.45 — «Концерт-вальс».
15.10 — Бераьшта дола фильм. «Петька космосе» яха телевизиони художественни фильм.
16.15 — Кинониккъбара клуб».
17.15 — «Цирка арене».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «Звездная минута» яха художественно - документальни фильм.
19.50 — Хоккее Дунен а Европа чемпионат. СССР вIашагIтехна команда — Голланде вIашагIтехна команда. Стокгольмера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Космонавтика Денна хетаь концертни программа.
22.00 — Футбольни обозрени.
22.20 — Кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Документальни фильмай программа.
8.00 — «Выставка Буратино».
9.30 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион йоаккхача симфонически оркестро кхоачашдо советски композиторий произведенеш.
10.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
11.00 — Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Пинарпова кхоачашдо А. Даргомыжскийа романсаш. Ленинградера передача.
11.20 — «Горизонт». «Янтарни дIагIа» яха телевизиони викторина. Ленинградера передача.
12.30 — «Кинопанорама».
14.05 — «Баядерка» яха Л. Минкуса балет. Кирова цIерагIча операн балетен Ленинградски паччахьалкхен академически театрa спектакль.
16.35 — «Шийтта гIанд» яха телевизиони дукхача серей художественни фильм. ЮкъагIа сери.
17.45 — Спортивни программа. Хоккее Дунен а Европа а чемпионат. ЧССР вIашагIтехна команда — США вIашагIтехна команда. Гетеборгера трансляци.
18.15 — АкробатикагIа йола дунен халкъашта юкъера яхь. ЦСКА универсальни спортивни залера передача.
19.50 — ДIалоах бильмаши кварттето.
20.00 — «Бийса дахьаьала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Художникех дола дувцараш». Т. Нарималбеков.
21.00 — Д. Шостакович. Концерт.
21.40 — «Марта, Марта» яха телевизиони художественни фильм.

ФЕ ХИЛА

Укх бIаьстан деношка дукхагIча даькъе Iаина дIаоттаь, болх ца байташ лоаттаь эзараш автомобилаш, велосипедаш, мотоциклаш, мопедаш, наькъашка, улицашка араяьхай, хIаьта из бахьан долаш дукхагIа болх тIаьнхийттаб паччахьалкхен автоинспекце болхлошта. Наькъашка дукхагIа хул аварих.

Водителашта, гIашлошта юкъе беш бола профилактически болх чIоагIбара, наькъашка зуламаш ца хилийтара деш да укх шера апрелей маси чакхдоаккхаш дола вайкъашка лелара кхерамзален Ерригсоюзни хьажар. Цу гIулакха автоинспекци а цуп-на чIоагIа новкъостал деш йола общественность а оарцагIъаьнна але а наькъашка зуламаш дераш болаш ба.

«Восход» яха ший мотоцикл легковой автомобила тIатехай А. А. Кваша — Октябрьски УБР слесара. Из чIоагIа лоза а ваь больнице вихьав. Цунца къамаьл дича хайнад Iаина дIаоттаь лаьтта мотоцикл по араькха массехк ди мара доацилга а хьаккхашта из лелаe ховш а воацилга а.

Советски районерча Памятой яхача юрта ваха вoлча С.-Х. М. Минбулатова «Жигули» яха ший легковой автомобиль наькъа карта тIа а теха коа чу экиххитай, коа лаьтта сат лозаваьв.

ДукхагIча даькъе наькъашкара авареш ю паччахьалкхен транспорта водителаша болх беш болча хана а ца еш, болх чакхбаьначул тIехьагIа, сайрийна. Из хул болх чакхбаьначул тIехьагIа машина гараже дIа ца оттаеш шоай гIулакха техкаш уж лелар бахьан долаш.

Иштта, ший ханнахьа машина гараже дIа ца а оттаеш Октябрьски района цхьан улицагIа водаш технологически транспорта Октябрьски управлене водителa Кузнецов Николая уазик яха машин нIалтIаккхессай. Машина тIа наьгIача пхе сагах цаI веннав шиъ хала човнаш а хинна больнице вихьав.

Сунженски районерча станице вахаш волча У. З. Ашиева улицагIа водаш ший «Москвич» кхалсага тIатехай. ГIулакх техкача гучадаьннад Ашиев 18 шу дализа а машина лалла бокъо йоацаш а хилар.

ДIадахача кIирагIа (2—9 апреле) республика наькъашка 12 авари хиннай, 1 сат веннав, 8 сат лозаваьв.

НГIАССР МВД ГАИ.

РАДИО

11 АПРЕЛЬ

6.40 — «Шура лу хьаьбам: гIулакхаш а решенеш а» (нохчий меттала).
6.55 — Ахбараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хьамаш.
8.35 — «Къонал» яха радиожурнал (эрсий меттала).
10.15 — «Зiокмоза» яха сатирически журнал (нохчий меттала).
10.35 — Ахбараш (нохчий меттала).
11.00 — «Сочи-80» яхача Ерригсоюзни конкурса лауреатаца Даилханов Антопа вIашагIIаьтар. Музыкальни передача (эрсий меттала).
11.40 — Х. Галаев. «Хьай йовьача соалоза тIа» яха юмористически дувцар (гIалгIай меттала).
12.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (эрсий меттала).
14.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал (эрсий меттала).
15.20 — «Вай музыкальни галерей» (нохчий меттала).

Хаоттам

Тахан республике гIоллеи Грозне хувцалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 2 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 11 — 16, Грозне 13 — 15 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, кхоана догIа а делхац малхбузехьара секунде 5 — 10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 0 — 5, дийнахьа 3 — 8 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителa — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделаш: партий вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря 9-24-80; отделы: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен денoшка

СФ 02159. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1482.